

Opinnäytetyö (YAMK)

Sosionomi (YAMK)

2015

Sanna Koistinen

PÄIVÄKOTI MUSTIKAN JA ITÄKESKUKSEN PALVELUTALON YHTEISTYÖN VUOSI 2014

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (YAMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaaliala ylempi AMK

2015 | 63

ohjaaja Sirppa Kinos

Sanna Koistinen

PÄIVÄKOTI MUSTIKAN JA ITÄKESKUKSEN PALVELUTALON YHTEISTYÖN VUOSI 2014

Opinnäytetyöni aiheena on Päiväkoti Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon välinen yhteistyö. Sekä päiväkoti Mustikka että Itäkeskuksen palvelutalo ovat Helsingin kaupungin palveluja. Talot sijaitsevat saman kadun päässä vastakkain. Toimijoiden välillä on ollut yhteistyötä jo useamman vuoden ajan. Hankettani varten otin tarkasteluun vuoden 2014.

Ihmisten elinikä kasvaa jatkuvasti. Tavallisesti ihmiselämä jaetaan elämänvaiheisiin, joissa ihmisestä riippumatta tapahtuu tiettyjä asioita. Sukupolvien välisellä yhteistyöllä on erityinen merkityksensä lapsille ja ikääntyneille. Lapsille toiminta antaa tilaisuuden tavata eri-ikäisiä ihmisiä ja ikääntyneet voivat toiminnan kautta palata muistoissaan omaan lapsuuteensa ja sen tapahtumiin. Yhteinen toiminta antaa myös mahdollisuuksia sukupolvien väliseen vuorovaikutukseen ja tuo vaihtelua arkeen.

Kehittämishankkeen tavoitteena on luoda lapsille ja ikääntyneille tilaisuuksia muodostaa sukupolvien välistä yhteistyötä Päiväkoti Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon yhteistyötapahtumissa. Opinnäytetyön avulla on tarkoitus kehittää uusia yhteistyömuotoja päiväkoti Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon välille sekä arvioida yhteistyövuotta 2014

Kehittämismenetelminä käytin haastattelua ja havainnointia. Työtä varten haastattelin päiväkodin lastentarhanopettajia ja palvelutalon ohjaajaa. Päiväkodin lapsia haastateltiin ryhmähaastatteluin. Palvelutalon asukkaiden mielipiteitä yhteistyöstä kysyttiin vuoden 2014 alkupuolella palvelutalossa pidetyissä harrastustoiminnan kyselyissä. Työstäni löytyy lyhyt kuvaus kaikista vuonna 2014 järjestetyistä yhteistyötapahtumista.

Yhteistoiminta koettiin hyödylliseksi ja antoisaksi kaikille osapuolille. Erityisen pidettyjä olivat kaikki tapahtumat joissa kaikki osallistujat saivat olla toiminnan aktiivisia osapuolia. Yhteisen toiminnan kautta syntyy myös enemmän vuorovaikutusta sukupolvien välille. Tämän työn tulokset ovat samansuuntaisia kuin aiemmissa saman alan tutkimuksissa.

ASIASANAT:

Lapset, ikääntyneet, sukupolvet, palvelutalot, päiväkodit

MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Master of social services

2015 | 63

Sirppa Kinos

Sanna Koistinen

COLLABORATION BETWEEN DAY CARE CENTER MUSTIKKA AND ASSISTED LIVING HOME ITÄKESKUS – YEAR 2014

Topic of my thesis is collaboration between day care center Mustikka and assisted living home Itäkeskus. Both are services provided by Helsinki city, and the buildings are located on the same street. There has been collaboration between the parties for several years already. For my development project, I concentrated on the year 2014.

Lifetime of people is on continual increase. Usually human lifespan is divided into phases where certain events take place, regardless of the individual. Cross-generation collaboration is of special importance for children and elderly people. For children it grants possibility to meet people of different ages whereas the elderly people are provided a return to their own childhood and events. Joint activities also give possibilities to cross-generation interaction and bring variety to everyday life.

Target of the development project is to create opportunities for both children and elderly people for building cross-generation cooperation between the parties. By the development project I strive to develop new forms of collaboration between the parties and also to review year 2014 from collaboration perspective.

Research methods used were interviews and observation. For the development project I interviewed day care center teachers and supervisor of the assisted living home. Children of the day care center were interviewed in groups. Residents of the assisted-living house were asked for opinions about the collaboration. My study includes a short description about all the events organized in 2014.

All parties saw the collaboration as beneficial and rewarding. Events that included all participants as active actors were especially liked. Joint activities generate more interaction between the generations. Results of this research follow those achieved in existing research of the area.

KEYWORDS:

Children, elderly, generations, assisted living homes, day-care centers

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTA JA TAVOITTEET	8
2.1 Kehittämishankkeen tausta	8
2.2 Kehittämishankkeen tavoitteet	8
3 KEHITTÄMISKOhteena PÄIVÄKODIN JA PALVELUTALON YHTEISTYÖ	10
3.1 Päiväkotikoti Mustikka	10
3.2 Varhaiskasvatus	10
3.3 Varhaiskasvatussuunnitelma	12
3.4 Itäkeskuksen palvelutalo	13
3.5 Ikäihmisten palvelut	14
3.6 Hyvän ikääntymisen laatusuositus	15
4 SUKUPOLVIEN YHTEISTYÖ	17
4.1 Elinikä	17
4.2 Elämänvaiheet	18
4.3 Sukupolvien välinen kanssakäyminen	20
4.4 Sukupolvien välinen toiminta	22
5 KEHITTÄMISMENETELMÄT	26
5.1 Haastattelu	26
5.2 Havainnointi	31
6 YHTEISTYÖVUODEN 2014 KUVAUS	33
6.1 Yhteistyön suunnittelu	33
6.2 Toteutuneet yhteistyötapaukset vuonna 2014	36
6.3 Osallistujien valikoituminen toimintaan	41
7 YHTEISTYÖVUODEN 2014 ARVIOINTI	43
7.1 Palvelutalon asukkaiden ajatuksia yhteistyöstä	43
7.2 Haastatteluvastaukset	44
7.3 Yhteenvetoa haastatteluista	51
8 YHTEISTYÖVUODEN 2014 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	53

9 ARVIOINTI	58
LÄHTEET	60

KUVAT

Kuva 1. Päiväkotien Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon yhteistyötapahtumien vuosikello 2014.	34
Kuva 2. Päiväkotien Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon toteutuneet yhteistyötapahtumat vuonna 2014.	36

TAULUKOT

Taulukko 1. Haastattelukysymykset.	44
------------------------------------	----

1 JOHDANTO

Tämän kehittämistehtävän aiheena on päiväkotit Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon yhteistyövuosi 2014. Päiväkotit Mustikka ja Itäkeskuksen palvelutalo ovat molemmat Helsingin kaupungin palveluja. Talot sijaitsevat tien päässä vastapäätä toisiaan. Päiväkotit Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon välillä on ollut yhteistyötä muutaman vuoden ajan. Tähän hankkeeseen otettiin tarkasteluun yhteistyö vuonna 2014. Vuoden aikana järjestettiin 19 yhteistä tapahtumaa. Osa tapahtumista osallistuivat kaikki päiväkodin lapset sekä palvelutalon asukkaat ja molempien talojen henkilökunta. Suurin osa tapahtumista oli kuitenkin pienemmän joukon tapahtumia.

Kehittämishankkeen tavoitteena on luoda lapsille ja ikääntyneille tilaisuuksia muodostaa sukupolvien välistä yhteistyötä Päiväkotit Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon yhteistyötapahtumissa. Opinnäytetyön avulla on tarkoitus kehittää uusia yhteistyömuotoja päiväkotit Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon välille sekä arvioida yhteistyövuotta 2014.

Tämän hankkeen kehittämismenetelminä ovat haastattelu ja havainnointi. Työtä varten haastattelin päiväkodin lastentarhanopettajia ja palvelutalon ohjaajaa. Päiväkodin lapsia haastateltiin ryhmähaastatteluin. Palvelutalon asukkaiden mielipiteitä yhteistyöstä kysyttiin vuoden 2014 alkupuolella palvelutalossa pidetyissä harrastustoiminnan kyselyissä.

Työni alkaa kuvauksella kehittämishankkeen taustoista. Luvussa kerron myös yhteistyön tuottamista hyödyistä sekä niistä ajatuksista, joiden pohjalta yhteistyötä aloitettiin tekemään muutama vuosi sitten.

Seuraavassa luvussa kuvailen päiväkotit Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon toimintaympäristöä sekä kerron molempien talojen rakenteesta. Luvussa kerrotaan myös molempien talojen olemassaolon merkityksestä ja niistä taustoista jotka ohjaavat molempien talojen toimintaa.

Toimintaympäristöjen kuvailusta siirrytään lukuun neljä, jossa kerron sukupolvi-
en välisestä toiminnasta. Ihmisten elinikä on jatkuvassa muutoksessa, sillä elin-
ikä kasvaa jatkuvasti. Ihmisten elinikä on tapana jakaa erilaisiin elämänvaihei-
siin, joissa ihmisestä riippumatta tapahtuu tiettyjä asioita. Ihmiselämää voidaan
elämänvaiheiden lisäksi kuvata sukupolvien ketjuilla. Luvun lopussa perehdy-
täänkin sukupolviin ja sukupolvien väliseen toimintaan aikaisempien tutkimusten
kautta.

Kehittämishankkeen tekemiseen käytetyt kehittämismenetelmät, haastattelu ja
havainnointi kuvaillaan tarkemmin luvussa viisi. Yhteistyövuoden kuvaukseen
päästään seuraavassa luvussa. Yhteistyövuotta kuvataan luvussa kahden eri
kuvan avuin. Ensimmäiseen kuvaan on koottu tammikuussa 2014 suunnitellut
yhteistyövuoden aikana tapahtuvat toiminnot. Toiseen kuvaan on koottu tapah-
tumät, jotka vuoden aikana toteutuivat. Jokaisesta toteutuneesta tapahtumasta
on myös pieni kuvaus.

Yhteistyövuoden arviointi löytyy luvusta seitsemän. Yhteistyötä arvioitiin henki-
lökunnan haastatteluin sekä päiväkodissa toteutetuin lapsihaastatteluin. Arvioin-
tia varten oli myös käytössä palvelutalolla vuoden 2014 alussa kerätyt palvelu-
talon asukkaiden ajatukset yhteistyöstä. Yhteistyövuoden tulokset ja johtopää-
telmät löytyvät luvusta seitsemän. Työn lopusta löytyy oma arviointini kehittä-
mishankkeen toteuttamisprosessista.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTA JA TAVOITTEET

2.1 Kehittämishankkeen tausta

Kehittämiskohteenani on yhteistyö Päiväkotä Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon välillä. Sekä päiväkotä Mustikka että Itäkeskuksen palvelutalo ovat Helsingin kaupungin palveluja. Jonkin verran yhteisiin tapahtumiin osallistuu myös lähistön leikkipuisto Iso-Antti. Tässä työssä keskitytään kuitenkin vain päiväkodin ja palvelutalon väliseen yhteistyöhön.

Itäkeskuksen palvelutalolla ja päiväkotä Mustikalla on ollut yhteistyötä muutamman vuoden ajan. Yhteistyö sai alkunsa kun Itäkeskuksen palvelutalo avattiin remontin jälkeen vuonna 2009. Aikaisempina vuosina yhteistyö on koostunut lähinnä lasten vierailuista palvelutaloon juhlapäivinä, ja vierailun sisältönä on usein ollut lasten laulutuokio vanhuksille. Lisäksi päiväkotä ja palvelutalo ovat järjestäneet yhdessä kesäjuhlan kesäkuun alussa sekä tonttupolun joulunalusviikolla.

2.2 Kehittämishankkeen tavoitteet

Kehittämishankkeen tavoitteena on:

Luoda lapsille ja ikääntyneille tilaisuuksia muodostaa sukupolvien välistä yhteistyötä Päiväkotä Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon yhteistyötapahtumissa.

Kehittämistehtävänä on:

- Luoda mahdollisuuksia lasten ja iäkkäiden ihmisten kohtaamisille
- Kehittää uusia yhteistyömuotoja päiväkotä Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon välille
- Arvioida päiväkodin ja palvelutalon yhteistyötä vuonna 2014

Hankkeen kautta pystytään antamaan eri-ikäisille ihmisille tilaisuuksia nähdä toisiaan ja toimia yhdessä. Toiminnan ajatuksena on lisätä sukupolvien välistä kanssakäymistä lasten ja vanhusten välillä. Yhteistyön kautta molempien talojen henkilökunta tarjoaa asiakkailleen mahdollisuuksia vuorovaikutukseen sukupolvien välillä.

Palvelutalossa asukkaista suurin osa on yli 75 -vuotiaita. Päiväkotilastemme isovanhemmista suurin osa on todennäköisesti noin 60-70 -vuotiaita. Toiminta antaakin lapsille tilaisuuksia tavata vielä iäkkäämpiä ihmisiä kuin heidän omat isovanhempansa ovat. Palvelutalon asukkaista monet liikkuvat pyörätuolilla tai rollaattorilla, jotka myös saattavat olla lapsille vieraampia kulkuvälineitä. Yhteistyön kautta lapsille ja palvelutalon asukkaille avautuu mahdollisuuksia tavata uusia ja erilaisia ihmisiä.

Päiväkotikoti Mustikka on kansainvälinen päiväkotikoti, jonka lapsista yli puolella on monikulttuurinen perhetausta. Kansainvälisen päiväkodin lasten isovanhemmat asuvat usein pitkien matkojen päässä, jolloin lapset tapaavat ehkä hyvin harvoin omia isovanhempiaan. Päiväkodin ja palvelutalon yhteistyön kautta näilläkin lapsilla on enemmän mahdollisuuksia sukupolvien väliseen kanssakäymiseen. Toiminta tarjoaa myös lapsille mahdollisuuksia tavata erilaisia ikääntyneitä ihmisiä.

Palvelutalon asukkaille taas on tärkeää tavata pieniä lapsia, jotka jo läsnäolollaan luovat elämää ympärilleen ja sillä tavoin myös piristävät ympäristöä. Myös ikääntyneiden omat sukulaiset saattavat asua kaukana, ja he näkevät läheisiään harvoin. Lapset tuovat mukanaan iloa ja vilskettä, jota ikääntyneiden ihmisten on mukava seurata. Maailma kansainvälistyy koko ajan ja hankkeen kautta vanhuksat pääsevät kokemaan kansainvälistymistä. Tekemällä yhteistyötä monikulttuurisen päiväkodin kanssa Itäkeskuksen palvelutalon asukkailla on mahdollisuus tutustua tämän hetken kansainväliseen Helsinkiin ja sen moninaisuuteen.

3 KEHITTÄMISKOHTENA PÄIVÄKODIN JA PALVELUTALON YHTEISTYÖ

3.1 Päiväkoti Mustikka

Päiväkoti Mustikka on Helsingin Itäkeskuksessa toimiva noin 60 lapsen kunnallinen päiväkoti, jonka lapsista lähes puolella on monikulttuurinen perhetausta. Päiväkoti sijaitsee kaupungin vuokrakerrostalon pohjakerroksessa. Ryhmissä työskentelevää henkilökuntaa on 11, lisäksi talossa on päiväkotiapulainen ja päiväkodinjohtaja. Päiväkodin ruokahuollosta vastaa Palmia. (Päiväkoti Mustikka 2015)

Päiväkodissa on neljä ryhmää. Varvut on 1-3 -vuotiaiden lasten ryhmä, jossa työskentelee lastentarhanopettaja sekä kaksi lastenhoitajaa. Nuput on 3-5 -vuotiaiden ryhmä, josta vastaavat lastentarhanopettaja sekä kaksi lastenhoitajaa. Viisivuotiaiden Kukat ryhmässä toimii lastentarhanopettaja, lastenhoitaja sekä erityisavustaja. Päiväkodin esikouluryhmä on nimeltään Marjat, ja siellä työskentelee lastentarhanopettaja sekä lastenhoitaja. Päiväkoti Mustikka on osa Helsingin kaupungin varhaiskasvatusvirastoa. (Päiväkoti Mustikka 2015)

3.2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on pienille lapsille tarkoitetun hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus. Varhaiskasvatus on alle kouluikäisten lasten erilaisissa elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. (THL 2015) Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen henkilökohtaista hyvinvointia, tasapainoista kasvua sekä kehitystä ja oppimista (Helsingin kaupunki, päiväkotihoidon 2015).

Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksen arvot ovat: syrjintäkielto, lapsen etu, lapsen oikeus elämäänsä ja täysipainoiseen kehittymiseen sekä lapsen mielipiteen huomioon ottaminen (Varhaiskasvatusvirasto 2015). Helsingin varhaiskas-

vatuksen arvot ovat samat kuin YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (LOS) neljä yleistä periaatetta (Unicef 2015). Lapsen oikeuksien sopimukseen perustuu koko suomalainen varhaiskasvatus (Valtioneuvoston periaatepäätös 2002:9). Lasten päivähoidossa annettavan varhaiskasvatuksen vähimmäisvaatimuksille ja toiminnan vaatimuksia kuvaamaan on Suomessa asetettu laki lasten päivähoidosta (36/1973) ja asetus lasten päivähoidosta (239/1973) (Valtioneuvoston periaatepäätös 2002, 9).

Lapsen oikeuksien sopimuksessa määritellään, että lapsen vanhemmilla on ensisijainen oikeus vastata lapsesta ja hänen kasvatuksesta (LOS 2015). Perusta lapsen varhaiskasvatukselle annetaankin lapsen kotona, sillä lapsen vanhemmilla on aina ensisijainen kasvatust vastuu ja –oikeus. Varhaiskasvatuspalvelut tukevat kotikasvatusta. (Alila & Kronqvist 2007, 29)

Varhaiskasvatusvirasto vastaa kaikesta suomenkielisestä päivähoidosta, esiopetuksesta sekä leikkipuistotoiminnasta (Varhaiskasvatusvirasto 2015). Helsingin kaupungin varhaiskasvatusvirasto on perustettu vuoden 2013 alussa. Varhaiskasvatusviraston perustaminen oli osa Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimen suurempaa uudistusta. Hallinnoimisen helpottamiseksi varhaiskasvatusviraston toimialue on jaettu 13 varhaiskasvatusalueeseen. (Helsingin varhaiskasvatusviraston toimintakertomus 2013)

Lapsen hyvän kasvun edellytysten turvaaminen on Helsingin kaupungin päivähoidon strateginen lähtökohta. Lapsen tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen on varhaiskasvatuksen tehtävä. Tämän tehtävän ja strategisen lähtökohdan toteuttamiseen tarvitaan kasvatuskumppanuutta, arviointia ja henkilökunnan osaamisen kehittämistä sekä hyvää lapsen hoidon ja huolenpidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuutta. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2007, 7)

Helsingissä asui vuoden 2012 alussa 41 000, päiväkotikäistä, eli 0-6 -vuotiasta lasta. Elokuussa 2012 Helsingin väestön määrä kasvoi yli 600 000 asukkaan. Helsingin väestömäärä kasvaa jatkuvasti, johtuen muun muassa jatkuvasta ulkomaisesta muuttovoitosta. (Helsingin tila ja kehitys 2013, 17)

Helsingissä päivähoidossa on huomattava määrä eri puolilta maailmaa Helsinkiin muuttaneiden perheiden lapsia. Varhaiskasvatus on tärkeä osa maahanmuuttajataustaisten perheiden kotoutumista Suomeen. Päivähoito antaa heille mahdollisuuden tutustua suomalaiseen arkeen ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Helsingin varhaiskasvatuksen lähtökohtana on, että jokaisella lapsella on yhdenvertainen oikeus oppimiseen ja he kaikki ovat yhdenvertaisia ryhmän jäseniä. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2007, 9)

3.3 Varhaiskasvatussuunnitelma

Valtioneuvoston periaatepäätöksen (28.2.2002) mukaisesti Stakes on laatinut valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sisältävät varhaiskasvatuksen keskeiset kehittämisen painopisteet ja periaatteet yhteiskunnan järjestämälle ja valvomalle varhaiskasvatukselle. Varhaiskasvatussuunnitelman periaatteiden päämääränä on parantaa yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko valtakunnassa. (Heikkilä ym. 2005, 7)

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellytysten mukaisesti, myös Helsingin kaupunki on tehnyt oman varhaiskasvatussuunnitelman. Helsinki on Suomen pääkaupunki ja myös suomen suurin kaupunki. Helsinki tarjoaakin lapsille monimuotoisen kasvu- ja toimintaympäristön. Lapsen elämänpiiri on kuitenkin hyvin pitkälti oman kodin lähiseutu. Helsingin eri kaupunginosissa asuin ympäristö vaihtelee keskustan kivikaupungista metsäiseen pientaloalueeseen, jolloin samassa kaupungissa asuvien lasten lähiseutu on toisistaan poikkeava. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2007, 5)

Päivähoidon kasvatuksen tavoitteena Helsingissä on että, lapsi saa kasvaa omana itsenään. Hänellä on mahdollisuus kasvaa itsenäiseksi ja toiset huomiioon ottavaksi sekä opetella sosiaalista kanssakäymistä ja vuorovaikutusta erilaisissa verkostoissa. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2007, 7) Varhaiskasvatuksen tehtävänä on omalta osaltaan aikaansaada edellytyksiä hyvälle yhteiskunnalle ja yhteisen maailman muodostumiselle. Kasvattajien tehtävänä

on välittää lapsille kulttuuriperintöä sekä aiempien sukupolvien kokemuksia. Kulttuuriperinnöstä ja aiempien sukupolvien kokemuksista tietoa voidaan välittää yhteisessä toiminnassa ympäristön kanssa. (Heikkilä ym. 2005, 13-17)

Lasten varhaiskasvatus on jaettu sisällöllisiin orientaatioihin, joista muodostuu varhaiskasvatuksen keskeinen sisältö. Sisällöllisiä orientaatioita ovat: maantieteellinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. Orientaation tarkoituksena ei ole oppiaineiden sisältöjen opiskelu, vaan valmiuksien antaminen, jotta lapsi voi ymmärtää ympäröivän maailman ilmiöitä. (Heikkilä ym. 2005, 27)

Esittelen kaksi orientaatiota tarkemmin, sillä niissä käsitellään opinnäytetyön aihetta lähellä olevia asioita. Historiallis-yhteiskunnallisessa orientaatioissa lapselle muodostuu käsitys menneisyydestä ja nykyisyydestä, näkökulmia näihin sisältöihin voivat antaa kasvattajien lisäksi vanhemmat ihmiset ja lasten vanhemmat. Eettisessä orientaatioissa keskeistä on, että lapsi saa mahdollisuuden tarkastella oikeaa ja väärää sekä hyvää ja pahaa. Lapsen on kasvattajan ohjauksen avulla hyvä käsitellä oikeudenmukaisuuden, toisten kunnioituksen, vapauden ja tasa-arvon kysymyksiä. (Heikkilä ym. 2005, 28)

3.4 Itäkeskuksen palvelutalo

Itäkeskuksen palvelutalo kuuluu hallinnollisesti Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden virastoon. Itäkeskuksen palvelutalo tarjoaa palveluasumista henkilöille, jotka eivät enää selviä omissa kodeissaan. (Itäkeskuksen palvelutalo 2015) Palvelutalon asukkaiden ikähaarukka on tällä hetkellä 65-100 vuotta. Itäkeskuksen palvelutalossa on sekä palveluasuntoja, ryhmäkoteja että päivätoimintaa. Itäkeskuksen palvelutalossa on 95 ympärivuorokautisen asumisen asukaspaiikkaa, päivätoiminnan asiakasmäärä vaihtelee. (Heidi Lehtinen 25.2.2015)

Ryhmäkoteja talossa on 3 ja näissä jokaisessa on 14 asukaspaiikkaa. Ryhmäkodit on tarkoitettu muistisairaille henkilöille. Ryhmäkodit ovat kodinomaisia yhteisöjä, joissa asukkaat saavat hoivaa ja hoitoa ympäri vuorokauden. Ryhmä-

kodeissa asukkaat asuvat yhden tai kahden hengen huoneissa. (Itäkeskuksen palvelutalo 2015)

Itäkeskuksen palvelutalossa toimiva päivätoiminnanyksikkö on nimeltään Ruskopirtti. Ruskopirtin päivätoiminta on tarkoitettu kotona asuville iäkkäille ihmisille, jotka tarvitsevat virikkeitä sosiaaliseen elämään ja sekä säännöllistä tukea kotona selviytymiseen. (Itäkeskuksen palvelutalo 2015) Ruskopirtissä asiakkaita on noin 40. Osa asiakkaista käy kaksi kertaa viikossa ja osa useammin. Päivittäin Ruskopirtissä on 16 asiakasta. (Heidi Lehtinen 25.2.2015)

3.5 Ikäihmisten palvelut

Eläkeikäisten määrä Helsingissä on kasvanut nopeasti. Vuosittain yli 65-vuotiaiden helsinkiläisten määrä kasvaa lähes 3000 hengellä. Vuoden 2012 alussa Helsingissä asui 91 700 yli 65-vuotiaasta. (Helsingin tila ja kehitys 2013, 26)

Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin turvaamiseksi astui 1.7.2013 voimaan laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista. Lain tavoitteena on muun muassa tukea ikääntyneiden osallisuutta ja voimavaroja sekä kaventaa hyvinvointieroja. (STM 2015)

Ikääntyneiden ihmisten terveys ja toimintakyky ovat tällä hetkellä parempia kuin koskaan aiemmin ja kotona asutaankin yhä pidempään kattavien avopalveluiden turvin. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista ohjaa kuntia tukemaan ikääntyneen väestön hyvinvointia, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista. Lain mukaan kaupungin tulee suunnitella toimintansa siten, että ensisijaisesti tuetaan iäkkäiden ihmisten mahdollisimman pitkää kotona asumista. (Ikääntyneiden palveluopas 2015)

Vuonna 2011 yli 75-vuotiaista helsinkiläisistä ympärivuorokautisen hoidon piirissä (sisältäen vanhainkodit ja tehostetun palveluasumisen) oli 10,8 prosenttia. Kaupungin tavoitteena on ollut lisätä avopalveluiden osuutta ikääntyneiden palveluissa valtakunnallisen laatusuosituksen mukaisesti. Ympärivuorokautisen

hoidon käyttö onkin vähentynyt viimeisen viiden vuoden aikana ja saman aikaisesti avopalveluiden käyttö on lisääntynyt. (Helsingin tila ja kehitys 2013, 117) Helsingin kaupungin ylläpitämät palvelutalot on tarkoitettu pääsääntöisesti yli 75-vuotiaille henkilöille, jotka tarvitsevat runsaasti hoivaa ja apua ympäri vuorokauden. (Palvelutalot Helsinki 2015)

Asukkaat saapuvat palvelutaloon pääasiassa omista kodeistaan, mutta jonkin verran heitä saapuu myös kuntoutusosastoilta, sairaaloista sekä muista laitoksista (Heidi Lehtinen 25.2.2015). Palvelutalon asukkaita tuetaan elämään palvelutaloissa laadukasta ja yksilöllistä elämää. Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn säilymistä tuetaan erilaisilla toimenpiteillä. Palvelutaloissa jokaiselle asukkaalle nimetään vastuuhoitaja, jonka puoleen asukas ja omaiset voivat kääntyä kaikissa hoitoon liittyvissä asioissa. (Palvelutalot Helsinki 2015)

3.6 Hyvän ikääntymisen laatusuositus

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut laatusuosituksen hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi. Tämän laatusuosituksen tavoitteena on terveen ja toimintakykyisen ikääntymisen turvaaminen koko ikääntyneelle väestölle. Lisäksi halutaan turvata laadukkaat palvelut niitä tarvitseville iäkkäille ihmisille. Laatusuosituksessa ikääntyneellä väestöllä tarkoitetaan vanhuseläkkeeseen oikeutettuja ihmisiä. (Laatusuositus 2013, 10)

Ihminen on aina, iäkkäänäkin osallistuja ja toimija, jolla pitää olla mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä omien voimavarojensa mukaisesti. Laatusuosituksen mukaisesti iäkkään ihmisen hyvää elämää pitäisi turvata laajasti toimivan arjen ja hyvän elämänlaadun avulla. (Laatusuositus 2013, 15) Ikäihmisten hyvän hoidon ja palvelun perustana on aina heidän yksilöllisten elämänsähistorioidensa tunteminen. Heillä on erilaiset odotukset hoidon ja palvelun suhteen sekä myös yksilölliset voimavarat. (Backman ym. 2002, 21)

Laatusuosituksen keskeisimpänä periaatteena on iäkkäiden ihmisten osallisuuden turvaaminen. Iäkkään ihmisen oma ääni pitäisi saada kuuluviin kaikessa häntä koskevassa päätöksenteossa. Iäkkään ihmisen on saatava myös olla

osallisena, hänellä on oltava mahdollisuus osallistua, vaikuttaa ja toimia yhteisöissä. Myös ikäihmisellä, jonka toimintakyky on heikentynyt, pitäisi olla mahdollisuus osallistua yhteisönsä toimintaan. Osallistumisen mahdollisuutta voitaisiinkin turvata erilaisin apuvälinein. Iäkkäällä ihmisellä on oikeus oman halunsa mukaan osallistua toimintaan. Työntekijöiden ja muiden ihmisten on huolehdittava, ettei ikääntynyt ihminen jää osattomaksi, jolloin hän pahimmillaan syrjäytyy yhteisöstä mutta voi myös tuntea olonsa turvattomaksi tai yksinäiseksi. Osallisuuden turvaaminen merkitsee yhteistä tekemistä kuntien sisällä sekä erilaisten järjestöjen kanssa. (Laatusuositus 2013, 17)

4 SUKUPOLVIEN YHTEISTYÖ

4.1 Elinikä

Jatkuva eliniän kasvu on luonut täysin uudenlaisen yhteiskunnallisen tilanteen. Vanhojen ihmisten määrä kasvaa jatkuvasti sekä suhteellisesti että absoluuttisesti. Erityisen nopeasti Suomessa kasvaa kaikkein vanhimpien ihmisten ikäluokka. Vuonna 1950 Suomessa oli ainoastaan 1808 yli 90-vuotiaista ihmistä. Arvioidaan että vuonna 2020 elossa olevia yli 90-vuotiaita on Suomessa hieman vajaa 33000 ihmistä. (Jyrkämä 2001, 267-268)

Eliniänodote vuonna 2012 Suomessa syntyneelle tytölle on 83,4 vuotta ja vastaava luku pojalle on 77,5 vuotta. Todellisuudessa ihmiset elävät hyvinkin paljon pidempään, kuin tilastollinen eliniänodote kertoo. (Saarenheimo ym. 2014, 40) Jatkuvan eliniän kasvamisen taustalta löytyy monia tekijöitä: terveydenhuollon paraneminen ja aiemmin suuren lapsikuolleisuuden väheneminen sekä yleinen hyvinvoinnin parantuminen. Vanhojen ihmisten suhteelliseen osuuteen väestöstä vaikuttaa eniten väestön syntyvyyden jatkuva aleneminen. (Jyrkämä 2001, 267-268)

Suurin osa ihmisen elämästä on arkea, niitä tavallisia päiviä tuttuine tapahtumineen. Arki koostuu erilaisista toiminnoista, joita ihmiset tekevät erilaisissa ympäristöissä joko yksin tai vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Arki on elämää joka rakentuu kotielämästä, harrastuksista ja ansiotyöstä. Sen pitäisi olla myös hyvinvointia, aikaa jota on mukava viettää. Arjen ei ole tarkoitus olla vain pakollista eloonjäämistarpeiden tyydytystä vaan se voi olla paljon muutaakin. (Raijas 2011, 243)

Yksittäisen ihmisen elämä sijoittuu aina tiettyyn aikaan ja paikkaan. Ajan ja paikan kautta ihmisen sijainti vaikuttaa hänen kokemuksiinsa. Ihmisen kokemusmaailmaa rakentuu ajan ja paikan sijaintien kautta yksilöllisesti. Koska kukaan ihminen ei ole jatkuvasti yksin, muokkautuu hänen elämisensä vuorovaikutuksessa toisten yksilöiden kanssa. (Jyrkämä 2014, 139) Hyvinvointi ei ole vain

erilaisten toimintojen hyviä lopputuloksia. Arkista hyvinvointia voi tuottaa jo toiminta sinänsä, ilman että sen toiminnan tavoitteita välttämättä saavutetaan. (Raijas 2011, 263)

4.2 Elämänvaiheet

Elämä on jatkumo, jossa on tapana nähdä tietyntylaiset perusvaiheet. Usein nämä ovat: lapsuus, nuoruus, aikuisuus ja vanhuus. Vaihteita voidaan kuvata eri tavoin, mutta perusajatus on se, että näissä vaihteissa elämä tai ihminen itse on erilainen ruumiillisesti tai mieleltään. Elämän kulku on aina yksisuuntaista liikettä, ihminen pääsee takaisin päin vain ajatuksissaan ja muistoissaan. (Marin 2014, 19-20)

Tavallisimmin elämä jaetaan lapsuuteen, aikuisuuteen ja vanhuuteen. Elämänvaihteista on nykyisin usein tapana puhua myös numeroilla. Ensimmäiseen vaihteeseen lasketaan tällöin lapsuus ja nuoruus. Aikuisuuden myötä saavutettava työikä on toinen vaihe. (Saarenheimo ym. 2014, 6) Kolmannessa iässä ihminen on jo vapautunut työelämän kahleista ja hänellä on mahdollisuus toteuttaa itseään ja omia henkilökohtaisia valintojaan aktiivisena eläkeläisenä (Jyrkämä 2001, 309). Neljännessä vaihteessa ollaan ikääntyneitä, jotka jo tarvitsevat elämiseensä toisten ihmisten tukea enemmän kuin aiemmin elämässään (Saarenheimo ym. 2014, 6).

Elämänvaihe jaottelussa lapsuus ja aikuisuus ovat selkeästi kuvattavissa kronologisen iän perusteella. Kolmannen ja neljännen iän vaihtumiskohta on kuitenkin häilyvä. Toisille ihmisille neljäs ikä koittaa jo muutaman vuoden sisällä eläkkeelle jäämisestä, ja toisille yli 20 vuotta myöhemmin. Ainoa varma tieto on kuoleman jatkuva lähestyminen. (Jyrkämä 2001, 309) Neljännen vaiheen ihmisten määrä lisääntyy jatkuvasti, mutta vanhustenhuollosta keskusteltaessa puhutaan lähinnä siitä miten rahoitetaan kasvava vanhuspalveluiden tarve. Huomattavasti vähemmän on mietitty sitä millaista ikääntyneiden mielekäs kansalaisuus yhteiskunnassa voisi olla ja millaisena voisi toteutua heidän kulttuurinen osallisuutensa. (Saarenheimo ym. 2014, 60)

Käsitys lapsuudesta on muuttunut länsimaissa viimeisen sadan vuoden aikana. 1900 lukua on usein nimitetty ”lapsen vuosisadaksi”, sen aikana lapsuuden huomattiin olevan oma erityinen elämänvaiheensa ja sen myötä myös lasten oikeudet tunnustettiin kansainvälisessä YK:n lasten oikeuksien yleissopimuksessa (2.9.1990). (Kyrönlampi 2011, 22)

Elämänvaiheella on merkityksensä myös ihmisen aikakäsitykseen. Lasten ja ikääntyneiden aikakäsitykset eroavatkin merkittävästi toisistaan. Lapsille kellon mittaama aika on irrelevanttia, he elävät tapahtumasta toiseen. Toiset tapahtumat toistuvat useammin ja toiset harvemmin. Lapset elävät nyt -hetkessä. Muistettu menneisyys ja tiedossa oleva tulevaisuus ovat molemmat hyvin lyhyitä. Vanhuudessa aika eteenpäin lyhenee koko ajan, mutta aikaperspektiivi taaksepäin pitenee jatkuvasti. Edessä olevassa perspektiivissä odotetaan ehkä pieniä asioita, seuraavaa lasten vierailua tai tulossa olevaa kahvihetkeä. Laitoksessa elävälle ikääntyneelle ainoa olemassa oleva aika voi olla myös pysähtynyt nykyhetki, jota vain yritetään kuluttaa pois. (Jyrkämä 2014, 142-143)

Elämänvaihetta tarkemman määritelmän ihmisen elämän pituudelle saa iän avulla. Ikä sanalla tarkoitetaan useimmiten ihmisen kronologista eli niin sanottua kalenteri-ikää. Jo pienikin lapsi osaa kertoa kalenteri-ikänsä nostamalla sormia pystyyn. (Rantamaa 2001, 52) Kalenteri-ikänsä samanikäisten ihmisten ajatellaan usein olevan tietynlaisia, vaikka heidän kiinnostuksen kohteensa, toimintakykynsä ja elämäntilanteensa saattavat vaihdella paljonkin toisistaan. Kalenteri-ikää eli kronologista ikää käytetään silti usein yksilön taitojen ja kykyjen arvioinnissa mittarina. (Rantamaa 2001, 54)

Ikärajat erilaisten elämänvaiheiden välillä ovat muuttuneet joustavammiksi jälkiteollisessa ja postmodernissa yhteiskunnassa. Eläkkeelle jääminen, perhe-elämän aloittaminen ja työelämään siirtyminen voi tapahtua useassa eri iässä. Elämänvaiheiden ikämäärittely on muuttunut sulavammaksi ja yhä useammin ihmiset tekevät valintoja, joiden seurauksena elämänvaiheet limittyvät ja vaihtuvat elämänkulun aikana. (Rantamaa 2001, 70)

Elämänvaiheiden lisäksi elämänkulkua voidaan mitata sukupolvien ketjulla. Kahden sukupolven ketjun, eli perhesukupolven ajatellaan nykyisin käsittävän n. 30 vuotta. Perhesukupolvi vaikuttaa ihmisen ajatukseen omasta elämänvaiheestaan ja myös siihen minkä ikäiseksi hän itsensä tuntee. Nykyään eläkeläisilläkin voi olla vielä elossa oleva vanhempi, jolloin käsitys omasta iästä on hyvinkin erilainen kuin perheettömällä saman ikäisellä. (Saarenheimo ym. 2014, 6-7)

Sukupolvi ei tarkoita vain samaan aikaan syntyneitä ihmisiä, vaan sillä kuvataan usein ihmisiä jotka jakavat samanlaisen kokemusmaailman. Saman sukupolven ihmiset ovat kokeneet jonkin tietyn tapahtuman esimerkiksi sodan samanikäisinä, ja se kokemus rakentaa heidän kulttuuritaustastaan yhtenäisemmän. (Jokinen & Saaristo 2002, 178) Sukupolvi sanalla voidaan kuvata myös samanikäisten ihmisten käsityksiä ja kokemuksia yhteiskunnasta ja kulttuurista, jolloin sukupolvien ajatellaan olevan yhteiskunnallisia tai kulttuurisia. Yhteiskunnallisen sukupolven ajatellaan vaihtuvan kymmenen vuoden välein. (Saarenheimo ym. 2014, 7-8)

4.3 Sukupolvien välinen kanssakäyminen

Syntyvyyden aleneminen ja samanaikainen väestön keskimääräisen eliniän nousu vaikuttavat sukupolvien välisiin suhteisiin. Yhä enemmän on monen sukupolven ketjuja elossa, joissa kuitenkin lastenlasten ja lastenlastenlasten määrät ovat pieniä. (Ruoppila ym. 1999, 343)

Ihmisen identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa yhteisöissä (Andreev & Salomaa 2005, 169). Vaikka ihmisten tarpeet ja odotukset vaihtelevat on yksilön kehitykselle erityisen tärkeää sukupolvien väliset suhteet (Saarenheimo 2013, 13). Vuorovaikutus perheeseen kuulumattomien iäkkäiden ihmisten kanssa on erityisen tärkeää niille lapsille, jotka syystä tai toisesta eivät tapaa omia isovanhempiaan kovin usein. Tämän vuorovaikutussuhteen kautta lapsella on kuitenkin mahdollisuus saada realistinen ja monipuolinen käsitys vanhuudesta ja ikäihmisistä. (Ruoppila ym. 1999, 345)

Voidakseen tuntea itsensä eläväksi, ihminen tarvitsee ympärilleen ympäristöjä joihin hän voi kiinnittyä. Näiden ympäristöjen avulla hän voi tuntea olevansa yhteisön ja yhteiskunnan jäsen. (Salonen 2011, 161) Sukupolvien keskinäisellä vuorovaikutuksella on suuri merkitys iäkkäille ihmisille. Iäkkäät henkilöt haluavat olla tekemisissä nuorempien kanssa, sillä toiminta heidän kanssaan tuo vaihtelua ja toisenlaista sisältöä elämään. (Ruoppila ym. 1999, 344)

Ikääntyneiden ihmisten sosiaalista minä -identiteettiä vahvistaa kokemus omasta tarpeellisuudesta. Ikääntyneillekin on tärkeää kokea jokapäiväisessä elämässä, että elämällä on ollut ja on edelleen tarkoitusta. Ikääntyneiden hyvää itsetuntoa ja oman elämänhallinnan tunnetta lisäävät monenlaiset myönteiset kokemukset. (Salonen 2011, 160) Vähittäisestä toimintakyvyn hiipumisesta huolimatta iäkkäillä ihmisillä on paljon voimavaroja käytettävänä ja jaettavaan, joiden avulla he voivat edelleen tuntea kuuluvansa yhteiskuntaan ja olevansa hyödyksi muille (Ruoppila ym. 1999, 346). Se miten ympäristö arvostaa ja kohtelee vanhenevaa ihmistä, vaikuttaa paljon hänen omanarvontuntoonsa sekä itsekunnioitukseensa (Vikström 2004, 17).

Lapselle on tärkeää olla osallisena sosiaalisessa toiminnassa. Lapsille toiminnan päämäärää ja sisältöä merkittävämpää on se, että he saavat olla mukana ja osallisena. (Lehtinen 2009, 155) Sukupolvien välisen vuorovaikutuksen kautta lasten on mahdollista saada kokemuksia erilaisista ihmisistä sekä monipuolistaa ihmissuhteitaan (Ruoppila ym. 1999, 345).

Monen sukupolven välinen vuorovaikutus on merkityksellistä erityisesti iäkkäämmille sukupolville. Sukupolvien välinen vuorovaikutus antaa heille mahdollisuuden tuntea kuuluvansa yhteiskuntaan edelleen sekä nähdä yhä elämän tarkoituksen. Lapset ovat merkki elämän jatkumisesta ja heidän näkemisensä tuo sisältöä ja vaihtelua ikääntyneiden elämään. (Ruoppila ym. 1999, 344) Ikääntyminen vaikuttaa ihmisen kykyyn toimia vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Ollakseen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ihmisellä pitää olla muita ihmisiä, jotka voivat olla hänen kanssaan vuorovaikutuksessa. (Tiikkainen 2013, 287)

Sukupolvien välinen vuorovaikutus ei ole merkityksetöntä myöskään lapsille. Ihmisen kaikenlainen kasvu ja kehittyminen vaatii aina toisten ihmisten läsnäoloa ja vuorovaikutusta heidän kanssaan. (Saarenheimo 2013, 13) Sukupolvien välisen vuorovaikutuksen kautta lasten kokemukset erilaisista ihmissuhteista ja ihmisistä niiden takana monipuolistuvat. Näiden kokemusten kautta lapsi vahvistaa perusturvallisuuttaan, yhteistyötaitojaan sekä yhteisöön kuulumisen tunnettaan. (Ruoppila ym. 1999, 345) Yhteisö on ihmisten yhteenliittymä, joka perustuu yhteiseen toimintaan, yhteiseen päämäärään ja mahdollisesti yhdessä sovittuihin normeihin ja arvoihin. Yhteisöt ovat ihmisten vuorovaikutuksen tuloksia. (Haapamäki ym. 2000, 14)

Nores (ks. Mikkola 2005,155) on tutkinut vanhusten olemassaolon tunteita laitoshoidossa. Naisiasiakkaat kertoivat Noresin tutkimuksessa toivovansa, että laitoksessa olisi riittävästi mieluisaa päiväohjelmaa sekä toimintaa. Miesasiakkaille oli tutkimuksen mukaan oleellisempaa se, että he saisivat olla yhdessä hoitajien ja naispotilaiden kanssa. (Mikkola 2005, 155) Myös jo dementoituneiden henkilöiden elämänlaatua ja toimintakykyä voidaan parantaa ja ylläpitää erilaisten virikkeellisten toimintamuotojen avulla (Andreev & Salomaa 2005, 162). Hoitolaitoksiin tuotavan taiteen ja kulttuurin olisi oltava sellaista, joka sisältää ikääntyneille tunnistettavia elementtejä, innostaa heitä muisteluun ja synnyttää esteettisiä ja voimaannuttavia elämyksiä. Taiteen ja kulttuurin tuominen hoitolaitoksiin hyödyntää sekä asukkaita että työntekijöitä. Hoitolaitoksen asukkaiden tuttu arki saa uusia virikkeitä, jotka usein kohottavat mielialaa. (Routasalo ym 2013, 12-13)

4.4 Sukupolvien välinen toiminta

UNESCO on toteuttanut 1990-luvun loppupuolella raportin sukupolvien välisestä toiminnasta 10 eri maassa. Tutkimuksessa huomattiin, että sukupolvien välisen hankkeiden edistäminen näyttää olevan maailmanlaajuinen ilmiö. (Hatton-Yeo ym. 1999, 9) Huolimatta osallistuneiden maiden erilaisuudesta, on sukupolvien väliselle toiminnalle eri maissa löydettävissä yhteiset suuntaviivat tule-

vaisuudelle. Tulevaisuudessakin sukupolvien välisessä yhteistyössä olisi tärkeää luoda uusia sosiaalisia suhteita niin, että sekä vanhat että nuoret ihmiset voivat oppia toisiltaan. Toinen tärkeä havainto oli se, että ihmiset eri sukupolvisista, jotka eivät ole sukua toisilleen, voivat olla vuorovaikutuksessa keskenään niin että kaikki ovat aktiivisia toimijoita eikä kukaan joudu olemaan vain passiivinen vastaanottaja. (Bostrum ym. 1999, 4)

Tuulikki Ukkonen-Mikkola on tehnyt väitöstutkimuksensa (v.2011) aiheesta lasten ja vanhusten yhteisen palvelukeskuksen arki. Tutkimuksen kohteena oli eri sukupolvien, lasten ja vanhusten, kohtaaminen yhteisessä palvelukeskuksessa. (Ukkonen-Mikkola 2011B, 138) Tutkimusaineiston Ukkonen-Mikkola on kerännyt ”Taavintalosta”, jossa sijaitsee vanhusten asumis- ja tukipalvelut sekä lasten päiväkotit. Tutkimuksen eettisistä syistä organisaation nimi on kuitenkin muutettu. (Ukkonen-Mikkola 2011A, 65) Aineisto tutkimusta varten kerättiin havainnoimalla ja osallistuvan havainnoinnin keinoin sosiaalisissa tilanteissa, joissa vanhuksia ja lapset kohtasivat ja tekivät asioita yhdessä. Aina kohtaamisissa ei syntynyt vuorovaikutusta, mutta henkilöt olivat kuitenkin näissäkin tilanteissa tietoisia toistensa läsnäolosta. (Ukkonen-Mikkola 2011A, 72)

Sukupolvien välisen yhteistyön yksi luonnollinen askel voisi olla luoda asuinalueita, joissa sukupolville on luontaisia kohtaamispaikkoja. Suomen (2003, 180) mukaan sukupolvien yhteen saattamiseksi tehtävä työ on tällä hetkellä liiallista suorittamista. Esimerkkinä hän mainitsee lasten laulutunneilla ikääntyneille tai muu erillinen yhteinen toimintatunne. Suomen mukaan tärkeämpää olisi luoda yhteinen toimintakulttuuri, jossa tehdään perusasioita yhdessä: ulkoillaan, ruokaillaan tai hoidetaan yhteistä piha-aluetta. (Suomi 2003, 180-181) Taavintalossa lasten ja vanhusten kohtaamiselle oli luotu omia toimintakäytäntöjä, joista muodostui palvelukeskuksen oma toimintakulttuuri. Ukkonen-Mikkolan tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että lapsilla ja vanhuksilla oli useita mahdollisuuksia tavata päivän aikana, myös järjestetyn toiminnan ulkopuolella. Tapaamiset olivat sekä spontaaneja kohtaamisia ruokasalissa tai käytävällä että järjestettyjä aamupiirejä tai työpajoja. (Ukkonen-Mikkola 2011A, 154)

Sukupolvien välistä toimintaa voidaan edistää myös leikin avulla. Neffling ja Orava ovat tehneet opinnäytetyön, jossa kylämummien ja –vaarien sekä lasten yhteistoiminnassa käytettiin leikkiä vuorovaikutuksen välineenä. Kylämummin tai –vaarin oli Nefflingin ja Oravan mukaan kuitenkin tärkeää olla itse kiinnostunut leikkikulttuurin hyödyntämisestä lapsiin tutustumisessa, jotta toiminta onnistuisi. (Neffling & Orava 2013, 42) Leikki on toimintamuoto, joka on ollut molemmille sukupolville tärkeää jossain vaiheessa elämää. Leikkiessä lapselle välittyvät ihmisten keskinäisen toiminnan perusteet ja leikkiminen auraa tietä lapsen kehitykselle. (Helenius & Mäntynen 2002, 133) Leikin avulla voidaan kuitenkin tukea samanaikaisesti molempia sukupolvia. Ikäihmisten omat voimavarat lisääntyvät, kun he muistelevat omia leikkejään. Lasten kasvua ja kehitystä tuetaan sillä hetkellä tapahtuvan leikin avulla. Konkreettisena tavoitteena tutkimuksessa oli ollut lisätä ikäihmisen ja lasten välistä ymmärrystä ja saada heidät toimimaan yhdessä. (Neffling & Orava 2013, 25-26)

Erilaisilla tilajärjestelyillä voidaan luoda mahdollisuuksia sukupolvien väliselle vuorovaikutukselle. Työskentely saman pöydän ääressä tai istuminen piirissä vierekkäin edesauttavat keskustelun ja vuorovaikutuksen syntymistä. (Ukkonen-Mikkola 2011A, 153) Neffling ja Orava (2013, 42) puolestaan olivat tehneet huomion siitä, miten lapset mielellään kertovat tarinoitaan aikuiselle. Aikuisen on kuitenkin osattava osoittaa mielenkiintonsa lapsen tarinoita kohtaan. (Neffling & Orava 2013, 42)

Sateenkaaren päiväkodissa Toholammilla on toteutettu Yhdessä -projekti, jonka tarkoituksena oli saada koottua yhteen eri tahoja joiden kautta vanhusten ja lasten välille voidaan järjestää kohtaamisia. Projektissa järjestettiin toiminnallinen päivä, jossa päivällä oli päiväkodin vierailu vanhusten toimintayksiköissä ja illalla oli avoin yleisötapahtuma kotona asuville vanhuksille sekä perheille. Tapahtuman jälkeen oli kerätty palautetta lapsilta tapahtumasta ja sen ohjelmasta. Lapset olivat kokeneet tärkeäksi toiminnallisuuden, että he pääsivät konkreettisesti tekemään jotain yhdessä vanhusten kanssa. (Leppänen 2014, 13-16 ja 31-32)

Päiväkotien ja ikääntyneiden asumispalveluyksiköiden välisessä yhteistyössä yhdessä oleminenkin on jo palkitsevaa kaikille, ilman sen kummempaa tekemistäkään (Saarenheimo 2013, 57). Ukkonen-Mikkola on tutkimuksessaan (2011A) huomannut, että vanhuksen ystävällinen ja kiireetön suhtautuminen lapseen antaa lapselle tilaisuuden tuntea olevansa tärkeä. Ukkonen-Mikkola tekee tutkimuksessaan oletuksen siitä, että vanhusten huomio ja myönteinen suhtautuminen lapseen, tuovat lapselle voimavaroja, joilla on myönteinen merkitys lapsen emotionaaliselle kehitykselle ja itsetunnolle. (Ukkonen-Mikkola 2011A, 132)

Ukkonen-Mikkolan tutkimuksesta käy myös ilmi, että lasten vanhemmat olivat hyvin kiinnostuneita päiväkodin ja vanhusten yhteisestä toiminnasta. Vanhemmat osoittivat selvästi arvostavansa yhteistä toimintaa. (Ukkonen-Mikkola 2011A, 146)

5 KEHITTÄMISMENETELMÄT

5.1 Haastattelu

Haastattelu on tutkimusmenetelmä, jossa ollaan kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa (Hirsjärvi ym. 2007, 199). Haastattelu on keskustelutilanne haastattelijan ja haastateltavan välillä. Haastattelu tapahtuu aina haastattelijan aloitteesta ja hän myös ohjaa koko ajan keskustelua haluamaansa suuntaan. (Eskola & Vastamäki 2007, 26) Haastattelulla ja keskustelulla on kuitenkin yksi olennainen ero: haastattelun tavoitteena on kerätä informaatiota tietystä aiheesta, se on siis ennalta suunniteltua toimintaa jolla on tietty etukäteen määritelty päämäärä (Hirsjärvi & Hurme 2009, 42). Haastattelijan tehtävänä on myös huolehtia siitä, että haastattelu pysyy etukäteen sovitussa aiheessa (Jacobsen 1993, 11).

Haastatteluja on monenlaisia täysin avoimesta, eniten tavallisen keskustelun omaisesta haastattelusta täysin strukturoituun, jossa kysymysten järjestys ja muotoilu on kaikille haastateltaville samanlainen (Eskola & Vastamäki 2007, 26). Teemahaastattelu on tutkimusmenetelmä, jossa haastattelu kohdennetaan tiettyyn tai tiettyihin teemoihin joista haastattelussa keskustellaan. Keskustelun aihepiirit eli teemat ovat ennalta kaikkien osallistujien tiedossa, siksi menetelmästä käytetäänkin nimitystä puolistrukturoitu menetelmä. (Hirsjärvi & Hurme 1988, 36) Kysymysten aihepiirit ovat ennalta tiedossa, mutta kysymysten esittämisjärjestys saattaa vaihdella (Hirsjärvi ym. 1997, 197). Teemahaastattelussa haastattelijan on haastattelun lomassa varmistettava, että hän käy kaikki etukäteen ajatellut teema-alueet läpi. Haastattelijalla onkin usein tukilista keskusteltavista asioista, josta hän voi varmistuksen suorittaa. (Eskola & Vastamäki 2007, 28)

Haastattelin työtäni varten Itäkeskuksen palvelutalon ohjaajaa, päiväkodin lastentarhanopettajia sekä muutamaa päiväkodin lasta. Alapuolella on listattuna ammattilaisten eli palvelutalon ohjaajan sekä päiväkodin lastentarhanopettajien haastatteluissa käyttämäni kysymykset:

Millaisena koet yhteistyön?

Millainen yhteistyö on parasta?

Vuorovaikutus lasten ja vanhusten välillä?

Millaisena näet viime vuoden yhteistyön?

Mitä ajatuksia tulevaisuudelle?

Mikä yhteistyössä on haastavaa?

Miten usein ja millaista yhteistyötä toivoisit?

Palvelutalon ohjaajan haastattelu käytiin 3.3.2015 palvelutalolla ohjaajan työhuoneessa. Olimme etukäteen sopineet haastatteluajan. Myös palvelutalon ohjaaja tiesi etukäteen, että haastattelu tulee käsittelemään päiväkodin ja palvelutalon yhteistyötä sekä vuonna 2014 toteutunutta toimintaa. Tässä haastattelussa sovimme, että laitan kysymykset esille pöydälle ja ohjaaja saa vastata niihin haluamassaan järjestyksessä. Haastattelutilanteessa istuin itse hyvin hiljaa, kirjaten vain muistiinpanoja ylös.

Haastattelu voidaan toteuttaa yksilöhaastatteluna tai ryhmähaastatteluna (Hirsjärvi ym. 2007, 205). Palvelutalon ohjaajan kanssa käymäni haastattelu oli yksilöhaastattelu, muuta päiväkodin lastentarhanopettajia halusin haastatella ryhmänä. Mikäli haastattelu toteutetaan ryhmähaastatteluna ovat osallistujat usein vapautuneempia ja luontevampia kuin yksilöhaastattelussa (Hirsjärvi ym. 2007, 205). Uskon, että opettajien ryhmähaastattelun tunnelma oli vapautuneempi kuin mitä tilanne olisi ollut, mikäli olisin suorittanut haastattelut yksilöhaastatteluina.

Päiväkodin lastentarhanopettajien yhteinen teemahaastattelu palvelutalon kanssa tehtävästä yhteistyöstä pidettiin 25.2.2015. Lastentarhanopettajien kokous (pedatiimi) on säännöllisesti viikoittain pidettävä kokous, jossa suunnitellaan päiväkodin tapahtumia, arvioidaan menneitä tapahtumia sekä keskustel-

laan opettajien mieltä painavista asioista. Pedatiimin kokouksiin osallistuvat kaikki talon lastentarhanopettajat (4 kappaletta), joista yksi toimii päiväkodin varajohtajana ja joista yksi on opinnäytetyön kirjoittaja. Haastattelutilanteeseen osallistuvat opettajat tiesivät etukäteen, että kyseisenä päivänä pedatiimissä keskusteltaisiin palvelutalon kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja arvioitaisiin menynyttä toimintavuotta 2014. Haastattelukysymykset he kuitenkin näkivät vasta paikanpäällä.

Haastattelutilanteen aluksi sovimme yhteisesti, että näyttäisin heti kaikki valmistelemiani kysymykset ja sen jälkeen sana olisi vapaa. Haastattelutilanteessa olin itse hyvin hiljaa, kirjaten koko ajan ylös keskustelua. Haastattelijalta vaaditaan oman itsensä ja omien ajatustensa minimointia haastattelutilanteessa. Haastattelijan tulisi aina olla puolueeton eikä hän saisi hämmästellä mitään tai väitellä mistään. (Hirsjärvi & Hurme 1988, 77) Muut osallistujat keskustelivat vilkkaasti ja itse sanoin haastattelun aikana muutamia pieniä kommentteja.

Molemmissa haastatteluissa koin onnistuneeksi menetelmäksi sen, että laitoin kysymykset esille ja sen jälkeen sana oli vapaa. Tunsin etukäteen kaikki haastatteluihin osallistujat ja tiesin varmuudella keskustelua syntyvän molemmissa haastattelupaikoissa. Molemmilla kerroilla keskustelu kulki sujuvasti aiheesta toiseen ja keskustelun lomassa tuli vastauksia kaikkiin kysymyksiin.

Aikuisten haastattelujen lisäksi halusin haastatella työhöni vielä muutamia lapsia palvelutalon kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Myös lasten haastattelut toteutettiin ryhmähaastatteluina. Ryhmähaastattelu on käyttökelpoinen tutkimusmenetelmä, esimerkiksi lasten kanssa, sillä he usein vierastavat ja arastelevat haastattelutilannetta. (Hirsjärvi ym. 2007, 205)

Tein työpaikallani kaksi erillistä lasten ryhmähaastattelua. Toisessa ryhmässä oli 3 nelivuotiaasta lasta ja toisessa 2 kolmevuotiaasta lasta. Lapset olivat omasta lapsiryhmästäni, joten olin heille tuttu henkilö ja he ovat tottuneita tekemään kanssa erilaisia asioita pienryhmissä. Tämä oli kuitenkin ensimmäinen kerta, jolloin pidin heille haastattelua ryhmätilanteessa. Aiemmin olen haastatellut hei-

tä yksittäin, mutta aiheena on ollut esimerkiksi oma äiti tai lapsi itse ja hänelle mieluisat asiat.

Lasten haastattelut toteutin ”perinteisellä” haastattelumallilla, jossa esitin kysymyksen kerrallaan. Pyysin lapset muun ryhmän luota erilliseen huoneeseen vastaamaan kysymyksiin. Ensimmäisen ryhmän lapset lähtivät heti mukaan, kaksi kolmesta keskeytti leikkinsäkin, kun kysyin ”tulisitko mun mukaan vastaamaan muutamaan kysymykseen”. Toisen ryhmän lapsilla oli leikit kesken, kun menin pyytämään heitä. He halusivat leikkiä leikkinsä loppuun ensin, mutta sen jälkeen he tulivat mielellään.

Valitsin molempiin ryhmiin sellaisia lapsia, joiden tiesin muutenkin leikkivän / juttelevan keskenään, jolloin he saivat mahdollisesti myös tukea toisistaan. Ja ainakin heidän oli mukavampi tulla tilanteeseen, kun mukana oli hyvä kaveri. Ryhmähaastattelussa yhtenä tavoitteena on saada lapset kuuntelemaan myös toisiaan, jolloin he voivat yhdessä rakentaa keskustelua ja keksiä uusia ajatuksia (Aarnos 2007, 174).

Ensimmäisessä haastattelussa lapset olivat aika vaitonaisia. He vastasivat kysymyksiin kovin lyhyesti. Tilanteessa ei syntynyt varsinaista keskustelua, lähinnä lapset vain vastasivat kysymyksiini. Lasten kiinnostuksen kohteena olivat myös samaan aikaan ikkunan takana kulkenut lakaisukone, sekä pöydälle unohtuneet kaksi kynää, joilla yksi lapsista alkoi leikkiä. Toisen haastattelun lapset olivat puheliaampia ja heidän haastatteluaan eivät häirinneet ulkoiset seikat. Olin siirtänyt ylimääräiset kynät pois pöydältä ennen haastattelun alkua, eikä lakaisukonekaan enää kulkenut ikkunan takana. Koko haastattelun ajan kirjasin muistiinpanoja. Usein lapset saivat keskustelunsa kysymyksen tiimoilta valmiiksi ennen kuin minä olin kirjannut muistiinpanoni valmiiksi. Näissä tilanteissa lapset alkoivat sujuvasti keskenään puhumaan muista asioista. Kun olin saanut kirjaukseni tehtyäni ja esitin heille uuden kysymyksen palasivat he vaittomasti takaisin haastattelun aiheeseen.

Lapsia haastateltaessa on tärkeää muistaa suunnata kysymykset lasten maailmaan sopiviksi. Aikuiset helposti tekevät haastattelukysymykset aikuiskeskui-

sestä näkökulmasta. Kysymysten asettaminen saattaakin olla haastavaa, kun ne pitäisi esittää lapsen kokemusmaailmaan sopivassa muodossa. (Kyrönlampi 2011, 23) Lasten haastatteluja varten muokkasin ammattilaisten haastatteluissa käyttämäni kysymykset paremmin lasten ajatusmaailmaan sopiviksi. Molemmissa lasten haastatteluissa esitin seuraavat kysymykset:

Tykkäätkö käydä palvelutalolla?

Mitä me ollaan tehty palvelutalolla?

Millainen tekeminen siellä on kivaa?

Mitä haluaisit tehdä palvelutalolla?

Mikä palvelutalolla on kurjaa tai ikävää?

Jutteletko palvelutalolla vanhusten kanssa?

Jutteleeko ne sulle?

Ennen näitä varsinaisia haastattelukysymyksiä esitin lapsille haastatteluissa neljä johdantokysymystä. Johdattelukysymyksien avulla halusin valmistella lapsia haastattelun aiheeseen. Lasten ryhmähaastattelujen johdattelukysymykset olivat:

Ketkä on vanhoja ihmisiä?

Oletko tavannut muita vanhoja ihmisiä?

Millaisia vanhat ihmiset ovat?

Millaisia ihmisiä asuu palvelutalolla?

Johdattelukysymyksissä käytin hyväkseni Aarnoksen (2007, 174) ajatusta: Lapsia haastatellessa tutkijan kannattaa johdatella lapsia aiheeseen kysymällä esimerkiksi: ”tiedäthän että on olemassa ihmisiä, joita sanotaan vammaisiksi? Mitä sillä sinun mielestä tarkoitetaan?” sen sijaan, että kysyisi suoraan: ”mitä mieltä olet vammaisista?” Kun aikuinen johdattelee lasta kysymykseen vähän kiertotietä, antaa hän lapselle paremmin mahdollisuuden vastata kysymykseen

omasta käsityksmaailmastaan. (Aarnos 2007, 174) Näiden kysymysten avulla, ajattelin lasten pääsevän kiinni siihen maailmaan josta olisi tarkoitus puhua.

5.2 Havainnointi

Havainnointia pidetään yhtenä tieteellisen tutkimuksen perusmetodeista (Vilkkä 2007, 37). Haastattelun ja kyselyjen avulla saadaan selville mitä ihmiset ajattelevat ja uskovat, mutta vasta havainnoinnin kautta nähdään mitä todella tapahtuu (Hirsjärvi ym. 2007, 208). Havainnointi on toimiva tutkimusmenetelmä silloin kun tutkitaan ihmisten toimintaa ja heidän keskinäistä vuorovaikutustaan (Vilkkä 2007, 38). Koko yhteistyövuoden 2014 havainnoin lasten ja palvelutalon asukkaiden toimintaa kaikissa kohtaamisissa. Lisäksi olen käyttänyt työssäni jonkun verran myös muiden päiväkodin opettajien sekä palvelutalon työntekijöiden tekemiä havaintoja hyväkseni.

Havainnoinnin päämääränä voi olla saada kokonaisvaltainen kuva havainnoitavasta asiasta, tai havainnointi voi kohdistua määrättyyn osa-alueeseen (Hirsjärvi ym. 2007, 212). Pääasiallisesti olen havainnoissani joutunut keskittymään kokonaisvaltaisen kuvan hahmottamiseen havainnoinnin avulla. Havainnoija voi olla myös osallistujana toiminnassa. Osallistuvan havainnoijan on tärkeää muodostaa hyvät suhteet havainnoitavaan kohteeseen. (Hirsjärvi ym. 2007, 212) Jokaisella kerralla kun kävimme lapsiryhmän kanssa palvelutalolla, osallistuin toimintaan sekä ryhmän lastentarhanopettajana että opinnäytetyöntekijänä, jonka on tarkoitus havainnoida lasten ja palvelutalon asukkaiden toimintaa. Vain taidenäyttelyjä ripustaessani sekä yhteistyökokouksiin osallistuessani olen ollut palvelutalolla ilman lapsiryhmää.

Oma roolini havainnoijana on ollut hankala. Samaan aikaan kun olen pyrkinyt tekemään havaintoja on minun myös huolehdittava lapsiryhmäni turvallisuudesta. Lapset usein myös tekevät palvelutalolla huomioita, joihin he toivovat aikuisen kommentoivan jotenkin. Mikäli kasvattaja havainnoinnin kanssa samanaikaisesti ohjaa lapsen toimintaa, saattaa häneltä jäädä arvokasta tietoa havainnoimatta (Koivunen 2009, 24). Olen aivan varma, että minulta on jäänyt paljon

arvokasta huomaamatta. Erityisesti huomaamatta ovat jääneet lasten ja vanhusten reaktiot erilaisiin pieniin yksittäisiin hetkiin.

Palvelutalovierailujen voidaan ajatella olevan jossain määrin erikoistilanteita, ne eivät kuulu lasten jokapäiväiseen arkeen päiväkodissa. Näissä erikoistilanteissa lapsen käytös saattaa poiketa tavanomaisesta käytöksestä. Uudet ja harvoin koetut tilanteet saattavatkin herättää lapsessa innostuneisuutta, lievää levottomuutta tai muita tunteita, jotka lapsi avoimesti näyttää (Koivunen & Lehtinen 2015, 30). Vaikka palvelutalo onkin lapsille jo tuttu paikka, on siellä oleminen kuitenkin erilaista kuin omassa päiväkodissa oleminen. Palvelutalolle mennessämme emme myöskään ikinä tiedäneet kuinka monta asukasta meitä on vastassa. Välillä ensimmäiset asukkaat tulivat vastaan jo eteisessä ja välillä saimme kävellä oman porukan kesken pitkälle palvelutalon sisälle asti.

Seuraavassa luvussa kerron tarkemmin yhteistyövuoden 2014 tapahtumista. Tämän luvun tekstit perustuvat pääasiassa minun ja muiden päiväkodin työntekijöiden tai palvelutalon työntekijöiden havaintoihin tapahtumista.

6 YHTEISTYÖVUODEN 2014 KUVAUS

6.1 Yhteistyön suunnittelu

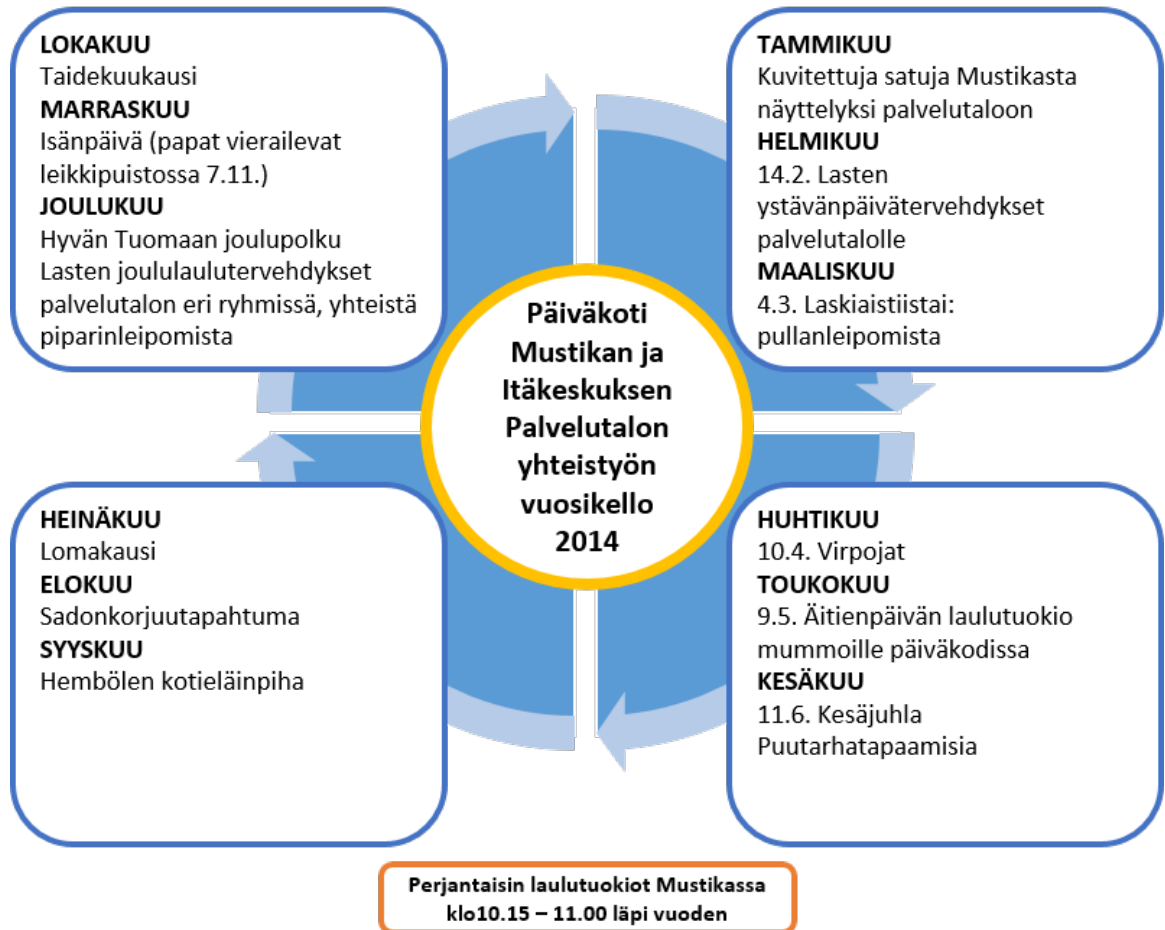
Talojen välistä yhteistyötä suunnitellaan pääosin palvelutalon ja päiväkodin välisissä yhteistyökokouksissa. Kokouksissa tapaavat molempien talojen henkilökunnasta koottu suunnittelun ydintiimi. Vuoden 2014 aikana ydintiimi kokoontui 4 kertaa suunnittelemaan toimintaa. Tärkeänä sisältönä kokouksissa on myös palautekeskustelu menneistä tapahtumista.

Ydintiimiin kuuluvat ja yhteistyökokouksiin osallistuvat päiväkodin johtaja sekä palvelutalon johtaja. Päiväkodin puolelta kokouksissa on läsnä myös 2-3 lastentarhanopettajaa. Palvelutalon puolelta kokouksiin osallistuvat myös ohjaaja, terapeutteja sekä yksi osastonhoitajista.

Tarvittaessa kokoonnutaan useammin pienellä porukalla suunnittelemaan jotakin tiettyä tapahtumaa. Yhteistyön toimintakausi jakaantuu kevätkaudelle ja syyskaudelle. Molempien kausien ensimmäisessä kokouksessa tammikuussa ja syyskuussa on tapana suunnitella koko tulevaa puolivuotiskautta. Huhtikuussa ja marraskuussa olevissa kokouksissa tarkennetaan suunnitelmia sekä viimeistellään suunnitelmat vuoden suurimpiin tapahtumiin. Vuoden suurimmat yhteistyötapahtumat ovat yhteinen kesäjuhla palvelutalon pihalla kesäkuussa sekä joulupolku joulunalusviikolla.

ELÄMYKSELLINEN ARKI

Vuosikello 2014

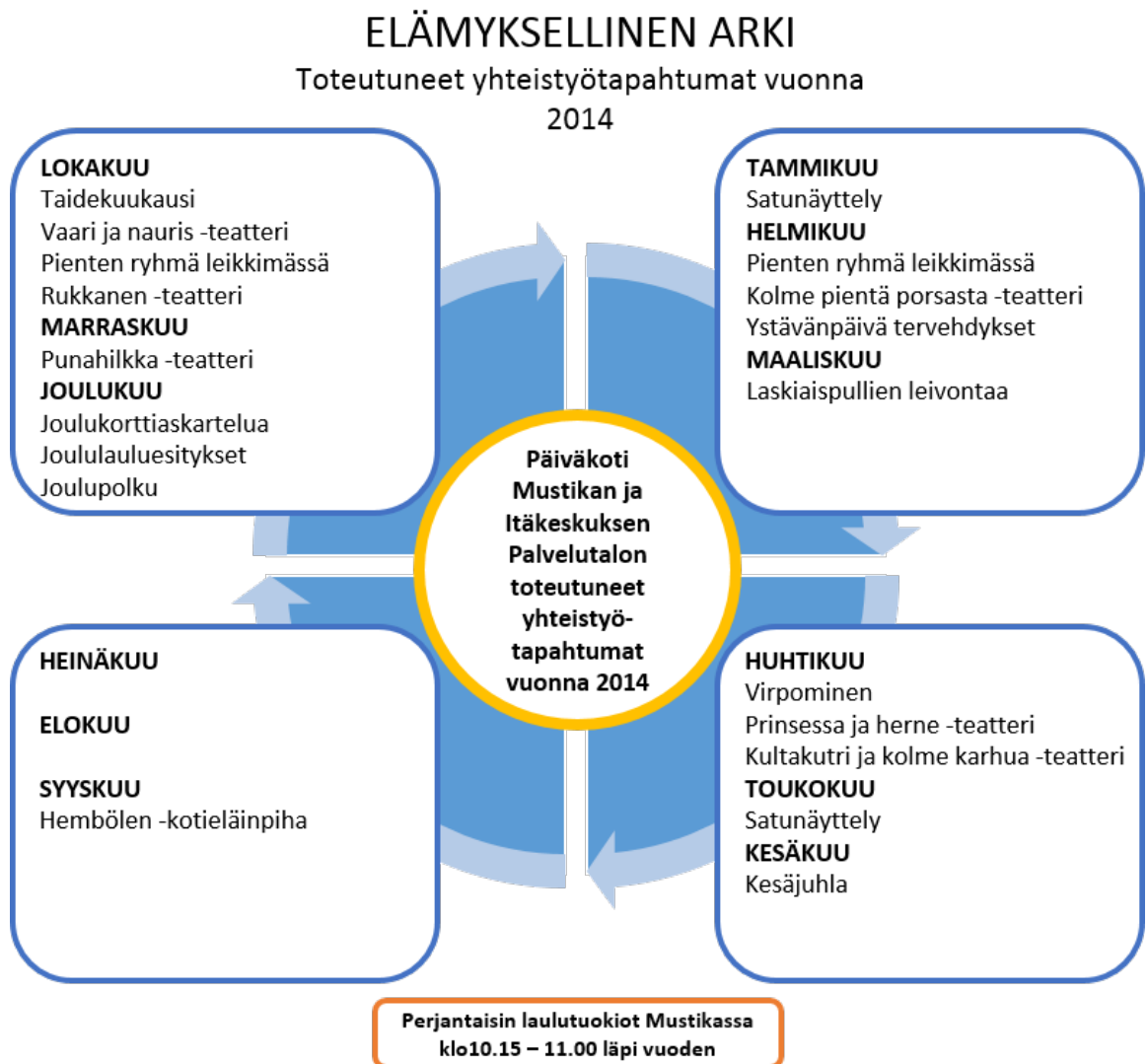
Kuva 1. Päiväkoti Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon yhteistyötapahtumien vuosikello 2014.

Päiväkodin ja palvelutalon yhteistyötä on jo muutaman vuoden ajan kuvattu vuosikellolla, josta näkee kerralla koko vuoden tapahtumat. Aiempina vuosina kaikki tapahtumat ovat olleet vuosikellossa ja niitä on ollut vähemmän kuin vuonna 2014. Viime vuonna kaikkia tapahtumia ei kirjattu vuosikelloon, vaan vuosikelloon merkittiin vain ne tapahtumat, jotka suunniteltiin vuoden 2014 ensimmäisessä ydintiimin kokouksessa. Tammikuun jälkeen sovittuja tapahtumia ei enää lisätty vuosikelloon.

Vuosikellon otsikkona on aina ollut: ”Elämyksellinen arki”. Tämän otsikon alla on pienempi otsikko, josta ilmenee kyseisen vuosikellon toimintavuosi. Vuosikellon nimi ”Elämyksellinen arki” ei ehkä ole paras mahdollinen. En halunnut kuitenkaan lähteä otsikkoa muuttamaan työtäni varten. Nyt otsikko on siinä muodossa, jossa se on vuosikelloissamme ollut jo useamman vuoden ajan.

Sijoittamalla tapahtumat vuosikelloon pyrimme ydintiimissä varmistamaan sen, että tapahtumia olisi mahdollisimman paljon koko vuoden ympäri. Vuosikellosta huolimatta erityisesti joulukuuhun kasaantuu aina paljon tapahtumia. Koko vuoden toimintaa hahmotellaan tammikuun kokouksessa sen verran, että vuosikello saadaan rakennettua. Monet tapahtumista myös ovat sellaisia, että ne toistuvat vuodesta toiseen.

6.2 Toteutuneet yhteistyötapahtumat vuonna 2014

Kuva 2. Päiväkoti Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon toteutuneet yhteistyötapahtumat vuonna 2014.

Vuoden 2014 aikana tapahtuneista yhteistyötapahtumista on kerrottu alapuolella. Tapahtumat eivät ole aikajärjestyksessä, vaan olen lajitellut ne tapahtumien sisällön perusteella. Jaoin tapahtumat viiteen eri kategoriaan. Kategoriat ovat: suuret tapahtumat, näyttelyt, tervehdyskäynnit, yhteisen tekemisen tapahtumat ja teatterit.

Suuret tapahtumat ovat yhteistyövuoden päätapahtumia. Ne ovat koko palvelutalon ja koko päiväkodin tapahtumia, joihin erityisesti palvelutalolla yritetään mahdollistaa jokaisen asukkaan osallistuminen. Näyttelyt ripustettiin palvelutalon käytävälle ohikulkijoita virkistämään. Näyttelyiden sisällön tuottivat päiväkodin lapset. Tervehdyskäynneillä lapset kävivät tervehtimässä palvelutalon asukkaita juhlapäivien alla. Yhteisen tekemisen tapahtumissa päiväkodin lapsia ja palvelutalon asukkaita kokoontui tekemään yhdessä jotakin. Teatterit kategori-
aan keräsin vuoden aikana tapahtuneet teatterit. Kaikki teatterikerrat toteutettiin palvelutalon tiloissa. Esiintyjinä teatterissa olivat päiväkodin lapset tai henkilökunta.

Suuret tapahtumat

11.6.2014 Kesäjuhla palvelutalon pihalla. Jokavuotinen kesäjuhla on päiväkodin ja palvelutalon suurin vuosittainen tapahtuma. Kesäjuhla pidetään aina kesäkuun puolessa välissä ja siihen osallistuu koko päiväkodin väki sekä suurin osa palvelutalon asukkaista sekä henkilökunnasta. Tämänvuotisen juhlan teemana oli sirkus ja sekä palvelutalo että päiväkoti olivat valmistelleet juhlaan esityksiä. Juhlaan oli jo aiemmin keväällä tilattu Puistopellet -ryhmä esiintymään. Juhlan ”virallisen” osuuden jälkeen syötiin yhdessä grillimakkaroita ja mehua/kahvia. Kesäjuhla oli mukava tapahtuma, juontajat ja esiintyjät olivat hyviä. Lapsia oli paljon jo lomalla, mutta paikalla olleet nauttivat ohjelmasta ja puistopellet tekivät vaikutuksen. Aikuisten näkökulmasta äänentoisto ei toiminut pihan toiselle laidalle.

22.9.2014 Hembölen -kotieläinpiha palvelutalon pihalla. Hembölen -kotieläinpiha on yritys, joka tuo rekalla kotieläimiä aitauksissaan sovittuun paikkaan. Eläinten aitauksiin sai mennä sisälle silittämään niitä ja eläimiä sai myös ruokkia. Päivän aikana päiväkodin lapset ja aikuiset sekä palvelutalon asukkaat kävivät kiertelemässä eläinten luona. Eläinten aitaukset oli sijoitettu niin, että myös palvelutalon parvekkeilta ja ikkunoista saattoi seurata tapahtumia. Tapahtuma sai erinomaista palautetta päiväkodin lapsilta sekä palvelutalon asukkailta.

16.12.2014 Joulupolku tapahtuma on monivuotinen perinne. Tapahtuma alkaa aina sillä, että palvelutalosta ja päiväkodista matkataan ennalta sovittua reittiä läheiseen Iso-Antin leikkipuistoon. Matkan varrella on lyhtyjä, ulkotulia, tonttuja ja muuta katseltavaa. Tapahtuma oli sovittu järjestettävän tänä vuonna iltapäivällä, jotta palvelutalon asukkaita pääsisi paikalle useampia, henkilökunnan työvuorojen mahdollistamana.

Näyttelyt

20.1.2014-25.2.2014 Satunäyttely palvelutalon käytävällä. Satunäyttelyyn kerättiin lasten kertomia satuja. Satunäyttely koostettiin palvelutalon käytävälle, jota pitkin sekä asukkaat että henkilökunta kulkevat ruokasaliin. Näyttelystä pidettiin paljon, satuja oli kuulemma mukava tutkia.

26.5.2014-17.6.2014 Vuoden toinen satunäyttely. Yksi ihminen kertoi lukevansa yhden sadun joka kerta kävellessään ruokasaliin ja sillä tavoin oikein nautiskelevansa näyttelystä pikku hiljaa. Lasten satunäyttely palvelutalossa oli suosittu.

Lokakuun ajan vuonna 2014 oli palvelutalon käytävällä päiväkodin lasten taide-teoksia, jokaiselta lapselta oli näyttelyssä yksi työ. Näyttelyä kävi katsomassa 16 lasta, joista yksitoista oli sitä mieltä, että oli kivaa, kun oma työ oli esillä palvelutalon näyttelyssä. Viiden lapsen mielestä ei ollut kivaa, kun oma työ oli esillä. Kaksi lasta myös kommentoi vastaustaan lauseella: ”ku mä tykkäsin niistä taideteoksista” ja ”mulla ei ollu jalkoja esillä näyttelyssä”. Lokakuun taidekuukausi sai hyvää palautetta kaikilta osallistujilta.

Tervehdyskäynnit

14.2.2014 Ystävänpäiväkorttien vieminen palvelutalolle. Päiväkodin lapset veivät vanhuksille itse tekemiään ystävänpäiväkortteja. Kortteja oli viemässä useampi lapsiryhmä.

10.4.2014 Nuppujen ryhmän lapset olivat virpomassa palvelutalon osastoilla. Koko ryhmä (17 lasta) kävi virpomassa kolmella osastolla sekä vielä ruokasalissa. Palvelutalo oli varautunut vierailuumme ja hankkinut palkkiopääsiäismunia valmiiksi. Neljä virpomispaikkaa oli lapsille selvästi liikaa, he eivät millään jak-

saneet samaa virpomisorua neljässä eri paikassa. Seuraavassa yhteistyökokouksessa sovittiinkin, että seuraavalla kerralla lapsiryhmä jakaantuu pienempiin osiin, jotta mahdollisimman moni palvelutalon asukas pääsee osalliseksi tervehdyskäynnistä, mutta samalla lasten ilo tervehdyskäyntejä kohtaan ei lopu.

15.12. 2014 Lapset kävivät ryhmäkodeissa ja ruokasalissa esittämässä vanhuksille joululauluja. Tonttujen jouluyö oli selvästi vanhuksille tuttu laulu, muutammat heistä lähtivät nostelemaan sormiaan tiptap -kohdissa, vaikka muuten eivät leikkiin ja lauluun osallistuneetkaan.

Yhteisen tekemisen tapahtumat

6.2.2014 Osa Varpujen lapsista oli leikkimässä palvelutalossa. Päiväkodista otettiin mukaan muutamia leluja ja kirjoja, joita vanhukset ja lapset yhdessä tutkivat.

4.3.2014 Laskiaispullien leivontaa palvelutalolla. Nuppujen ryhmästä lähti palvelutalolle leipomaan 6 lasta + 2 aikuista sekä 7 lasta ja 2 aikuista. Kumpikin ryhmä meni ryhmäkotiin, jossa ryhmäkodin henkilökunta oli valmistellut pullataikinan sekä koonnut asukkaita yhteisen pöydän ääreen. Lapset ja vanhukset leipoivat yhdessä pikkupullia palvelutalon ohjaajan neuvojen mukaan. Lapset osallistuivat mielellään kaikkiin leivonnain vaiheisiin, osa vanhuksista osallistui leipomiseen ja osa vain seurasi lasten puuhailuja vierestä. Lapset lähtivät heti innokkaasti leipomaan, mutta useimpia vanhuksista jouduttiin houkuttelemaan osallistumaan toimintaan. Palvelutalon henkilökunta jututti asukkaitaan pullanleipomismuistoista lapsuudessa ja aikuisuudessa sekä laulattivat pullaan ja leipomiseen liittyviä lauluja. Kun pullat oli leivottu, saivat kaikki syödä pullia ja juoda mehua. Tämä tapahtuma oli hyvin pidetty!

16.10.2014 Varpujen ryhmä oli palvelutalolla leikkimässä. Ryhmän aikuiset ottivat päiväkodilta mukaansa palikoita ja palloja. Lapset saivat palvelutalolla leikkiä leluilla samalla kun vanhukset katselivat lasten touhuja. Alussa lapset olivat vähän jähmeitä, ja ihmettelivät tilannetta. Heti kun lapset innostuivat, innostuivat vanhuksetkin lapsista vielä aiempaa enemmän. Vanhukset liikuttuivat, koska lapset olivat niin iloisia ja vilkkaita. Lapset taas nauttivat siitä, että oli useampia

aikuisia leikkikavereita. Päiväkodin pienten ryhmän vierailu ilostutti kovin palvelutalon asukkaita, myös lapset olivat pitäneet vierailusta. Vierailu oli saanut positiivista palautetta myös lasten vanhemmilta.

1.12.2014 Esikoululaisten ja palvelutalon asukkaiden yhteinen joulukorttiaskartelu tuokio. Lapset olivat korttiaskartelusta todella innoissaan, sillä palvelutalolla oli sellaisia materiaaleja, joita päiväkodissa on vain harvoin. Lapset tekivätkin useita kortteja, palvelutalon asukkaatkin innostuivat askartelemaan vähäsen vaikka eivät oman porukan kesken enää oikein jaksakaan askarrella.

3.12.2014 oli sovittu yhteinen piparien leipomistilaisuus ryhmäkodeissa. Palvelutalon puolelta tuli kuitenkin jokin este, ja tapahtuma jouduttiin peruuttamaan. Yhteistä leipomisaikaa ei saatu enää sopimaan joulukuun täysiin kalentereihin.

Teatterit

12.3.2014 Kolme pientä porsasta näytelmä. Päiväkodin henkilökunta esitti nukketatteria, jolloin lapset ja palvelutalon asukkaat saivat samanaikaisesti seurata näytelmää ja toisiaan. Asukkaista oli selvästi mukavaa seurata lasten reaktioita näytelmän jännittävissä kohdissa. Useat vanhukset myös muistivat näytelmän juonen ja tiesivät odottaa puhkumista ja puhallusta sekä suden pataan joutumista.

2.4.2014 Teatteria palvelutalon ruokasalissa. Prinsessa ja herne -näytelmä. Päiväkodin aikuiset tarjosivat lapsille rooleja, ja ne lapset jotka halusivat pääsivät näyttelemään. Loput lapset sekä vanhukset saivat toimia teatterin yleisönä.

29.4.2014 Kultakutri ja kolme karhua –teatteriesitys. Palvelutalon ruokasalissa lapset esittivät vanhuksille teatterina Kultakutri ja kolme karhua -näytelmän.

8.10.2014 Vaari ja nauris näytelmä palvelutalolla. Näytelmän juoni mahdollistaa teatterin toteuttamisen pienellä joukolla tai hyvin suurella joukolla. Tällä kertaa lähes jokainen ryhmän lapsista halusi näytellä vanhuksille ja lopulta naurista oli kiskomassa yli kymmenen lasta.

29.10.2014 Nuppujen ryhmä esitti palvelutalon päivätoiminnan vanhuksille näytelmän Rukkanen. Teatterin jälkeen lapset jäivät vähäksi aikaa vapaasti liikkumaan ja olemaan samaan tilaan vanhusten kanssa. Lattialle oli asetettu patjoja, joiden päällä osa lapsista oli istunut teatteriesityksen ajan. Lapset innostuivatkin pomppimaan patjojen päällä. Päivätoiminnan asukkaat katselivat lasten touhuja ja kyselivät lapsilta erilaisia asioita.

26.11. 2014 Palvelutalon ruokasalissa esitettiin Punahilkka näytelmää. Halukkaita näyttelijöitä oli niin monta, että näytelmä esitettiin kaksi kertaa peräkkäin, vaihtaen välillä vain näyttelijät. Punahilkka satu oli selvästi vanhuksille tuttu näytelmä, he tiesivät odottaa tapahtumia.

6.3 Osallistujien valikoituminen toimintaan

Päiväkodin yhteisissä kokouksissa keskustellaan myös tulevista palvelutalon yhteistyötapahtumista. Palvelutalon kanssa järjestetään tapahtumia, joihin mahduvat osallistumaan kaikki päiväkodin lapset (kuten kesäjuhla), mutta on myös tapahtumia, jotka ovat sopivampia pienemmälle lapsiryhmälle. Päiväkodissa yhteisesti sovitaan, ketkä ryhmät osallistuvat näihin pienempiin tapahtumiin. Vuosikelloon suunnitellut pienemmät tapahtumat jaetaan ryhmien kesken niin, että tapahtumia tulisi tasaisesti kaikille ryhmille. Näin menettelemällä pyrimme mahdollistamaan sen, että jokaisella lapsella olisi vuoden aikana useampi tilaisuus olla vuorovaikutuksessa palvelutalon asukkaiden kanssa. Vuosikellon ulkopuoliset tapahtumat sovitaan usein suoraan palvelutalon ohjaajan ja päiväkodin henkilökunnan kesken, jolloin ne tuodaan vain tiedoksi muille ryhmille.

Päiväkodista palvelutalolle lähdetään oman ryhmän kesken koko porukka kerrallaan. Lapsilta ei kovin usein kysellä haluatko osallistua yhteiseen toimintaan palvelutalon kanssa. Harvoin päiväkodissa kysytään muustakaan ohjatusta toiminnasta lapsilta, että haluavatko he osallistua. Osallistumista pidetään enemmänkin normina, totta kai kaikki haluavat. Lapset on myös koko ajan pidettävä samassa paikassa kuin henkilökunta, heidän oman turvallisuutensa takia. Tämän vuoksi, lapsi käytännössä lähtee aina mukaan tapahtumiin. Mutta lapsi itse

saa paikanpäällä päättää osallistuuko hän vai seuraako sivusta kun muut tekevät.

Palvelutalon puolella kaikki toiminta on asukkaille vapaaehtoista. Ohjelmaa järjestetään paljon, mutta he saavat itse päättää mihin osallistuvat, vai osallistuvatko mihinkään. Palvelutalolla asukkaille jaetaan kuukausiohjelmaa, johon kirjataan myös päiväkotilasten vierailut. Osa palveluasuntojen asukkaista seuraa tarkkaan kuukausiohjelmaa ja tietää etukäteen milloin lapset ovat tulossa. Lyhyellä varoitusajalla sovituista tapahtumista laitetaan palvelutalon seinälle erillinen ilmoitus. Suurin osa yhteiseen toimintaan osallistuvista asukkaista on niitä, jotka muutenkin viihtyvät yhteisissä tiloissa. Henkilökunta myös muistuttelee asukkaita tulevista vierailuista, erityisesti niitä joiden tiedetään nauttivan lasten seurasta. (Heidi Lehtinen 25.2.2015)

Kovin moni asukas ei enää pysty itsenäisesti seuraamaan kuukausiohjelmaa ja saapumaan itsenäisesti paikalle. Asukkaita muistutellaan tulevista tapahtumista ja kysellään haluavatko he osallistua. Palvelutalon henkilökunta myös miettii keitä asukkaita kannattaa toimintaan tuoda mukaan. Palvelutalon henkilökunta yrittää olla tuomatta toimintaan mukaan niitä asukkaita, jotka eivät lasten seurassa kovin hyvin viihdy. Myös ne asukkaat, jotka ovat joskus aiemmin käyttäytyneet uhkaavasti lapsia kohtaan, pyritään pitämään tapahtumien ulkopuolella. Myös muistisairaiden kohdalla harkitaan tarkkaan, ketkä osallistuvat toimintaan. Henkilökunta saattaa asukkaat paikanpäälle tapahtuman asti, mikäli asukas niin toivoo. (Heidi Lehtinen 25.2.2015)

7 YHTEISTYÖVUODEN 2014 ARVIOINTI

7.1 Palvelutalon asukkaiden ajatuksia yhteistyöstä

Helmikuussa 2014 palvelutalon asukkaille tehtiin haastattelututkimuksena harrastetoiminnan kysely. Harrastustoiminnan kyselyssä selvitettiin palvelutalon asukkaiden toiveita palvelutalolla järjestettävästä harrastustoiminnasta. Pääasiassa kyselyssä selvitettiin palvelutalon oman henkilökunnan asukkaille järjestämän toiminnan toiveita. Tammikuun 2014 palvelutalon ja päiväkodin yhteistyöpalaverissa palvelutalon henkilökunta kertoi, että he ovat suorittamassa kyselyä. Esitin kokouksessa ajatukseni, siitä että samassa kyselyssä voisi selvittää myös palvelutalon asukkaiden ajatuksia päiväkodin kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Palvelutalon henkilökunnan mielestä ajatus oli hyvä, jolloin kyselyn jatkoksi lisättiin kysymys asukkaiden ajatuksista ja odotuksista päiväkodin kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Myönteisissä palautteissa mainittiin muun muassa: ”on kiva nähdä lapsia”, ”Mukavaa, saisivat käydä useammin” ja ”toivottavasti lasten vierailut jatkuvat”. ”Kiiva, kun lapset käyvät tervehtimässä”. Eräs asukkaista kertoi ”rakastavansa lapsia” ja toinen kertoi tykkäävänsä lapsista ja osallistuvansa toimintaan oman vointinsa mukaan. Joku kyselyyn vastanneista oli kertonut, ettei hän välitä yhteistyötoiminnasta eikä se kiinnosta häntä.

Lasten vierailuista toivottiin ilmoitusta etukäteen ja joku kertoi, ettei jaksakaan usein peuhata lasten kanssa. Erilaisista yhteisistä toiminnoista kyselyssä mainittiin lasten lauluesitykset, joita on kiva kuunnella. Joku asukas myös toivoi yhdessäoloa lasten kanssa kahvia juoden ja yhdessä laulaen. Eräs asukas kertoi työpaikoissa olevan liian vähän tilaa työskennellä lasten kanssa. ”Lapset ovat kivoja vieraita, kun eivät ole liian vallattomia”, kertoi eräs.

Palaute oli pääosin myönteistä ja lasten vierailuja toivottiin myös vastaisuudessa.

7.2 Haastatteluvastaukset

Olen kirjannut haastatteluvastaukset tähän alle teemoittain. Teemoittelin vastauksia kysymystaulukkon mukaisesti, jolloin lasten ja ammattilaisten vastauksia pystyy vertailemaan keskenään paremmin.

Taulukko 1. Haastattelukysymykset.

AMMATTILAISET:	LAPSET:
Millaisena koet yhteistyön?	Tykkäätkö käydä palvelutalolla?
Millainen yhteistyö on parasta?	Millainen tekeminen on kivointa palvelutalolla?
Millaisena koet viime vuoden yhteistyön?	Mitä ollaan tehty palvelutalolla?
Mitä ajatuksia tulevaisuudelle?	Mitä haluaisit tehdä palvelutalolla?
Mikä yhteistyössä on haastavaa?	Mikä palvelutalolla on kurjaa tai ikävää?
Vuorovaikutus lasten ja vanhusten välillä?	Jutteletko palvelutalolla vanhuksille? Jutteleeko ne sulle?

Taulukossa esitettyjen kysymysten lisäksi käytin lasten haastatteluissa johdattelukysymyksiä. Johdattelukysymysten vastauksissa lapset kertoivat, keiden he ajattelevat olevan vanhoja ihmisiä. Ensimmäisen lasten haastatteluryhmän mielestä mummit ja vaarit on vanhoja ihmisiä. Toisenkin ryhmän lapset olivat sitä mieltä, että papat ja mummoja ovat vanhoja. Kysyttäessä ovatko he tavanneet vanhoja ihmisiä toinen lapsista muisti: ”Petrin mummin vaari on vähän vanha” tähän toinen jatkoi saman tien: ”mun vaari on vähän vanha”. Toisen ryhmän lapset olivat tavanneet vanhoja ihmisiä kaupassa ja kotona. Yksi lapsista oli sitä mieltä, että ”koska mä oon käyny, niin mä tiän kuka on vanha”.

Lapset olivat yksimielisiä siitä, että myös palvelutalossa asuu vanhoja ihmisiä. Yksi lapsista lisäsi vielä, että palvelutalossa asuu sellaisia ”mikä on kipeä”. Toisen ryhmän lasten mielestä palvelutalolla asuvat ihmiset on aina vanhoja. Toi-

nen lapsista muisti tästä, että ”jos lippu on puolessa välissä, ni joku on kuallu”. ”Ja jos lippu on ylhäällä, ni kukaan ei oo kuollu.”

Seuraavaksi kerron haastatteluvastauksista kysymys kerrallaan. Näkyvissä on ensin ammattilaisille esitetty kysymys ja sen vieressä lapsille esitetty kysymys. Haastatteluvastaukset on kuitenkin kirjattu sekaisin, jotta teksti kulkisi sujuvasti eteenpäin.

AMMATTILAISET:	LAPSET:
Millaisena koet yhteistyön?	Tykkäätkö käydä palvelutalolla?

Kaikki lapset molemmissa haastatteluissa olivat yksimielisiä siitä, että palvelutalolla on kiva käydä. Toisessa haastattelussa yksi lapsi kertoi käyvänsä mielellään palvelutalolla ja jatkoi vielä vastauksensa perään: ”Muapaan ei yhtään jännitä käydä siellä”. Toinenkin lapsista totesi heti: ”muapaan ei” myöskään jännitä palvelutalolla käyminen.

Yhteistyö on palvelutalon puolelta koettu erittäin antoisana ja positiivisena. Palvelutalon ohjaaja kertoi erään asukkaan sanovan: ”Sieltä mummin kullat tulevat” –joka kerta, kun lapset tulevat palvelutalolle. Palvelutalon ohjaaja kertoi myös kyseisen asukkaan osallistuvan kaikkeen toimintaan, jossa päiväkodin lapset ovat läsnä, vaikka muuten osallistuu palvelutalon järjestämään toimintaan hyvin niukasti. ”Vanhukset saavat tosi paljon iloa ja virikettä lasten käynneistä. Päiväkodin henkilökunta on tosi osaavaa, sen lisäksi että huomioivat omat lapsensa, osaavat myös huomioida vanhukset todella hyvin.” -näin kertoi palvelutalon ohjaaja.

Opettajat kokivat yhteistyön mukavaksi. Opettajat kertoivat myös, että palvelutalolta on useaan otteeseen toivotettu lapsiryhmät tervetulleeksi ilman etukäteisilmoitustakin, päiväkodin tapana on kuitenkin ollut sopia aina etukäteen palvelutalolle menemiset. Opettajat kertoivat vielä, että suurin osa yhteistyöstä hoidetaan palvelutalon ohjaajan kautta. He kertoivat yhteistyön ohjaajan kanssa sujuneen oikein hyvin.

Kaikki läsnä olevat opettajat kokivat palvelutalon ruokasalin miellyttävimmäksi paikaksi mennä lasten kanssa. Ruokasaliin kokoontuvat ”päästään hyväkuntoisimmat” vanhukset, joiden voi ajatella käyttäytyvän korrektisti lapsia kohtaan. Ryhmäkodeissa vanhusten kunto vaihtelee enemmän ja eteen voi tulla monenlaisia tilanteita, joihin aikuinen itse ei ole osannut valmistautua ja joihin lapsia ei ole voinut valmistella etukäteen.

Lasten läsnäolo virkistää paitsi vanhuksia, myös palvelutalon henkilökuntaa. Palvelutalon henkilökunta ei millään ohjelmalla pysty tarjoamaan vanhuksille sitä iloa, jonka lapset tuovat pelkällä läsnäolollaan.

Opettajien mielestä tämän vuoden (vuosi 2014) myötä toimintaan on tullut enemmän vastavuoroisuutta. Tämän opettajat kokivat erittäin positiivisena asiana. Myös palvelutalon ohjaaja oli sitä mieltä, että vuorovaikutus talojen välillä toimii todella hyvin. Palvelutalolla on vuosi 2014 ollut muutosten vuosi. Jatkuvat muutokset ovat vaikuttaneet toimintaan, ja erityisesti sen kehittämiseen. Toiminnan kehittäminen on hankalaa, kun kaikki muuttuu koko ajan.

Yhteistyö on koettu hyvänä myös molempien talojen ulkopuolella. Yhteistyöstä tulee lasten vanhemmilta jatkuvasti positiivista palautetta. Vanhemmat ovat iloisia päiväkodin ja palvelutalon tiiviistä yhteistyöstä ja kertovat sen myös usein. Jokaisen ryhmän opettaja oli saanut oman ryhmänsä vanhemmilta kiitoksia yhteistyöstä. Palvelutalon asukkaiden omaisilta tulee myös positiivista palautetta yhteistyöstä.

Seuraavassa käsittelen samanaikaisesti kahden kysymyksen vastaukset. Haastatteluvastauksissa näihin kysymyksiin vastattiin samanaikaisesti. Vastaajien kertoessa parhaasta yhteistyöstä mainittiin aina viime vuonna tapahtunut asia esimerkkinä. Viime vuoden yhteistyötä pidettiin onnistuneena. Viime vuonna koetut kurjemmat yhteistyötapahtumat tuntuivat haastattelu vastauksissa tulevan esille lähinnä tulevaisuuden pohtimisena.

AMMATTILAISET:	LAPSET:
Millainen yhteistyö on parasta?	Millainen tekeminen on kivointa palvelutalolla?
Millaisena koet viime vuoden yhteistyön?	Mitä ollaan tehty palvelutalolla?

Molemmissa ammattilaisten haastatteluissa mainittiin erikseen päiväkodin pienimpien lasten vierailut palvelutalolla, ne oli koettu kaikille antoisina. Pienten ryhmä Varvut on käynyt palvelutalolla ”vain leikkimässä”. Palvelutalon ohjaaja kertoi haastattelussa: ”erityisen mukavaa on kun päiväkodin väki tulee pienellä porukalla, ja tehdään jotain yhdessä. Ihan pientenkin lasten vierailut ovat todella nautinnollisia.” Ei tarvita juuri mitään ennakkovalmisteluja tai materiaaleja ja silti kaikki viihtyvät todella hyvin. Tällaisesta tapahtumasta vanhukset tuntuvat nauttivat erityisen paljon. Vanhukset olivat muistelleet leikkitilaisuudessa lauluja omasta lapsuudestaan ja lähteneet laulamaan niitä yhdessä. Opettajat pohtivatkin haastattelussa, että lapsillekin olisi mukavaa opettaa vanhusten osaamia lauluja kun vain tietäisimme mitä lauluja he osaavat. Joku kerta voisi sitten lasten kanssa esittää vanhuksille heille tuttuja lauluja.

Toisen lapsihaastattelun lapset mainitsivat mukavaksi tekemiseksi palvelutalolla pomppimisen sekä laulamisen. Toisen ryhmän lapset kertoivat leikkineensä, ”jotain erikoista”, kun heiltä kysyttiin mitä he ovat tehneet palvelutalolla. Tämän enempää he eivät vastaustaan halunneet analysoida.

Palvelutalon työntekijä kertoi, että ryhmäkodeille lasten musiikki- ja laulutuokiot ovat parasta toimintaa. Yksi opettajista kertoi, että jollakin kerralla kun hänen ryhmänsä oli ollut esittämässä lauluja vanhuksille oli laulujen jälkeen kerrottu yhdessä loruja. Lapset olivat opettaneet vanhuksille omia suosikkilorujaan ja vanhukset olivat muistelleet loruja omasta lapsuudestaan.

E erityisen paljon vuorovaikutusta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta oli ollut myös joulukorttiaskartelutapahtumassa. Palvelutalossa on aikaisemmin pidetty myös kädentaitojen ryhmiä, mutta niiden toiminta loppui, koska vanhukset ovat nykyi-

sin huonokuntoisempia kuin ennen, eivätkä heidän taitonsa enää riitä kädentöiden tekemiseen. Joulukorttiaskartelussa vanhukset seurasivatkin tarkkaan lasten askarteluja, osa jopa osallistui itsekin lasten toiminnan houkuttelemisena.

Vuonna 2014 toteutettiin useampia tapahtumia, joihin vain joku ryhmä päiväkodilta osallistui vanhusten kanssa, esimerkiksi Ystävänpäivä, jolloin joku ryhmä toivottaa terveiset koko päiväkodin puolesta. Tämä koettiin mukavana asiana, etteivät joka kerta kaikki mene vaan vähän vuorollaan käydään jokainen. Ystävänpäiväkortteja toimittaneet lapset myös mielellään askartelivat ison kasan kortteja eivätkä kokeneet sitä rasitteena.

Seuraavana vuorossa on tulevaisuuden ajatuksia yhteistyöstä. Tulevaisuudessa ei niinkään askarruttanut yhteistyö tai sen toteutuminen vaan palvelutalon asukkaiden toimintakyky.

AMMATTILAISET:	LAPSET:
Mitä ajatuksia tulevaisuudelle?	Mitä haluaisit tehdä palvelutalolla?

Opettajat toivoivat yhteistyön jatkuvan tulevaisuudessakin. Myös palvelutalon henkilökunta toivoisi, että hyvät yhteistyökuviot jatkuisivat tulevaisuudessakin. Haastatelluilla lapsillakin oli selkeitä suunnitelmia siitä mitä he haluaisivat tehdä palvelutalolla. Toisessa ryhmässä yksi lapsista kertoi, että palvelutalolla olisi mukava kuunnella jotain, johon toinen lapsi lisäsi että satua. Toisen ryhmän lapset puolestaan kertoivat, haluavansa pomppia uudelleenkin palvelutalolla: ”Pomppiminen on niin tosi kivaa!” ”Ja keinua, keinuminen” .

Molemmissa ammattilaisten haastatteluissa mainittiin, että vanhusten kunto on vuosien kuluessa huonontunut selvästi. Kotona asutaan yhä pidempään ja palvelutaloon muutetaan entistä huonokuntoisempina. Yhteistyötä toteutetaan paljon palvelutalon ehdoilla, minkä palvelutalon väki kokee iloisena asiana. Opettajat muistelivat haastattelussa, miten aiemmin vanhukset pääsivät enemmän liikkeelle ja kävivät välillä päiväkodissakin. Vuosien aikana, päiväkodin opettajien mielestä, myös palvelutalon henkilökuntarakenne on muuttunut niin, että henkilökuntaa on entistä vaikeampi irrottaa päiväkotivierailuihin.

Palvelutalon ohjaaja mietti myös joulupolkua ja sen toteuttamista tulevaisuudessa, sillä asukkaat alkavat olla niin huonokuntoisia, että yhteinen retki puistoon vähentää osallistujia huomattavasti. Hän suunnitteli, että joulupolkua voisi kehittää toisenlaiseksi, sillä yhdessäolo on kuitenkin edelleen antoisaa kaikille ja se on tärkeintä. Hän pohti myös tulevaa kesäjuhlaakin, että mahtaako se toimia entisellä konseptillaan? Palvelutalon asukkaat olivat viime kesän juhlan jälkeen valitelleet etteivät nähneet eivätkä kuulleet mitään.

Päiväkodin opettajia surettaa palvelutalon asukkaiden ulkoilumahdollisuudet, tai lähinnä se miten vähän asukkailla on mahdollisuuksia ulkoiluun. Aiemmin palvelutalon asukkaat tulivat joskus päiväkodin pihapenkeillekin istumaan ja seuraamaan lapsia. Päiväkodin opettajien mielestä olisi mukavaa jos joku taas pääsisi pihalle istuskelemaan. Opettajat myös totesivat, että lasten kanssa voisi toki myös mennä palvelutalon pihalle tai puutarhaan leikkimään kunhan ilmat lämpenevät. Lämpimällä ilmalla pihalla usein istuu muutamia vanhuksia, jotka voisivat silloin seurata lasten leikkejä. Kesä ja ulkoilu tuli puheeksi myös palvelutalon puolella suoritettussa haastattelussa. Kesäaikaan palvelutalon väki toivoo lasten tulevan ennalta ilmoittamattakin pihalle tai puutarhaan kylään. Kesällä palvelutalon väkikin viihtyy enemmän ulkona ja ilmojen salliessa kaikki palvelutalon toiminta tapahtuu ulkona. Lapset voisivat vaikka osallistua pihapeleihin yhdessä vanhusten kanssa.

Tulevaisuuskysymyksessäkin tuli esille yhteistyön haasteita palvelutalon asukkaiden heikkenevän kunnon aiheuttamien rajoitteiden myötä. Tässä alapuolella kerron kuitenkin erikseen vielä yhteistyön haasteista.

AMMATTILAISET:	LAPSET:
Mikä yhteistyössä on haastavaa?	Mikä palvelutalolla on kurjaa tai ikävää?

Kaikki haastatellut lapset olivat sitä mieltä, että palvelutalolla mikään ei ole kurjaa tai ikävää, vaan kaikki on kivaa. Yksi lapsista jatkoi vastaustaan: ”tosi hauskaa että...”, mutta siihen hänen lauseensa loppui.

Opettajilla sen sijaan oli enemmän kerrottavaa yhteistyön haastavuudesta. Yksi opettaja kertoi keskustelleensa lapsiryhmänsä kanssa, että kun ihminen tulee todella vanhaksi hän saattaa käytökseltään muuttua taas lapseksi, joka ei aina muista miten pitäisi käyttäytyä. Jonkun tapahtuman jälkeen lapset olivat myös päiväkodissa sanoneet aikuiselle, että heitä pelotti olla palvelutalolla. Välillä on käynyt myös ikäviä tilanteita, joissa vanhus on käynyt käsiksi lapseen tai vanhukset ovat puuttuneet aikuisen puheisiin lapselle. Lapset ovat myös hämmästelleet sitä kun vanhukset välillä kiroilevat kovaan ääneen.

Palvelutalon työntekijä mainitsi myös yhteistyön haasteeksi sen että ryhmäkotiin asukkaat alkavat olla nykyisin tosi muistisairaita. Välillä palvelutalolla ollaan jopa keskusteltu, voivatko lapset vierailuillaan tuoda kortteja tai muuta ryhmäkoiteihin, koska asukkaat ehkä syövät ne. Toisaalta kun turvataan ja suojellaan paljon, muuttuu ympäristö kliiniseksi. Kortit tuovat kuitenkin mukanaan iloa, ja ilo on todella tärkeää, kaikissa ympäristöönkin liittyvissä asioissa.

Viimeiseksi kerron lasten ja ammattilaisten ajatuksia lasten ja palvelutalon asukkaiden välillä.

AMMATTILAISET:	LAPSET:
Vuorovaikutus lasten ja vanhusten välillä?	Jutteletko palvelutalolla vanhuksille? Jutteleeko ne sulle?

Opettajat kertoivat haastattelussa, että lapset eivät ala heti palvelutalolle saapumisen jälkeen jutella vanhusten kanssa. Lapset olivat samoilla linjoilla, että he eivät halua jutella. Kaksi lapsista sanoi haastattelussa täysin samanaikaisesti, että he eivät halua jutella palvelutalolla asukkaiden kanssa. Toisessa haastattelussa yksi lapsista sanoi: ”mä juttelen”, johon toinen kommentoi ”mä en”. Lapsi joka kertoi juttelevansa, jatkoi vielä: ”vähän ujostuttaa”. Molemmissa lasten haastatteluissa lapset olivat sitä mieltä, että palvelutalon asukkaat haluaisivat jutella heidän kanssaan.

Opettajat pohtivat haastattelussaan, että vierailuilla pitäisi olla enemmän aikaa, jotta ”lapset ehtisivät lämmitä ja aloittaisivat juttelun vanhuksille. Vanhukset

kaipaavat selvästi sitä, että lapset juttelevat omia tarinoitaan ja vanhukset saavat keskustella heidän kanssaan”. Palvelutalon työntekijä kertoi haastattelussa puolestaan: ”Vanhukset nauttivat eniten luontevasta ja vapaasta yhdessäolosta”. Palvelutalon asukkaatkin olivat tämän kertoneet henkilökunnalle.

Vuorovaikutukseen liittyen opettajat pohtivat omassa haastattelussaan, miten yhteisissä juhlissakin usein istutaan omissa porukoissa, vaikka hyvin voitaisiin istua myös sokin sokin, jolloin vuorovaikutusta tulisi enemmän. Myös palvelutalon työntekijä kertoi, että: vapaassa toiminnassa kontaktin otto lasten ja vanhus-ten välillä on luontevampaa. Luontevan vuorovaikutuksen kautta tulee paljon myös yhteenkuuluvuuden tunnetta.

7.3 Yhteenvetoa haastatteluista

Kaikki haastatellut tuntuivat olevan yksimielisiä siitä, että yhteistyötä kannattaa ehdottomasti jatkaa tulevaisuudessakin. Sekä lapset, että aikuiset kokivat, että palvelutalolle oli mukava mennä ja palvelutalon asukkaat olivat haastattelujen perusteella ilahtuneita vierailijoista. Molemmat tahot olivat myös haastattelujen perusteella hyvin sitoutuneita yhteiseen toimintaan. Varmasti lasten vanhemmilta ja palvelutalon omaisilta tuleva positiivinen palaute osaltaan kannustaa henkilökuntaa jatkamaan hyvää yhteistyötä.

Haastatteluista tuli selvästi ilmi se, miten yhdessäolo ilman mitään suurempaa ohjelmaa voi olla nautinnollista kaikille. Toisaalta kerrottiin myös, miten kaikki yhteinen tekeminen on mukavaa. Yhteiset laulutuki-ot mainittiin hyvänä toimintana useampaan otteeseen. Laulutuki-ot tuntuivat nauttivan kaikki osallistuneet.

Kaikissa haastatteluissa tuli ilmi lasten vierastaminen tai jännittäminen vuorovaikutusta kohtaan. Haastatteluissa tuli ilmi myös, että lasten vuorovaikutusta palvelutalon asukkaiden kanssa voisi helpottaa se, että palvelutalolla oltaisiin pidempään aina kun sinne mennään. Palvelutalon asukkaiden ja lasten välinen vuorovaikutus oli selvästi palvelutalon henkilökunnan, päiväkodin henkilökunnan ja palvelutalon asukkaiden toiveena.

Palvelutalon asukkaiden aiempaa huonompi kunto, tuntui myös askarruttavan sekä päiväkodin henkilökuntaa että myös palvelutalon henkilökuntaa. Erityisesti ryhmäkodeissa käyminen koettiin välillä jännittäväksi tapahtumaksi. Dementoituneet asukkaat saattavat olla arvaamattomia vieraita ihmisiä kohtaan.

Mielenkiintoista oli huomata, miten samalla tavalla molemmissa taloissa oli pohdittu yhteisen ulkoilun mahdollisuuksia. Mikään kysymyksistä ei suoraan ottanut ulkoilua puheeksi, mutta molemmissa ammattilaisten haastatteluissa tuli esille hyviä ideoita yhteisen ulkoilun järjestämiseksi.

8 YHTEISTYÖVUODEN 2014 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tuloksista käy selvästi ilmi se, miten paljon iloa ja virkistystä kaikki yhteistyötoiminta tuo lapsille sekä erityisesti palvelutalon asukkaille. Omista tuloksistani käy ilmi myös se, miten päiväkodin ja palvelutalon yhteistyö on merkityksellistä etenkin palvelutalon asukkaille. Tulokseni tukevat Ruoppilan ym. (1999) löydöksiä siitä, että sukupolvien välinen toiminta on merkityksellistä erityisesti iäkkäille ihmisille, sillä se toi vaihtelua palvelutalon elämään. Vuonna 2014 yhteistyötapahtumia oli yhteensä 19 kappaletta. Vuoden aikana toteutettiin kolme suurta yhteistyötapahtumaa (kesäjuhla, Hemböle ja joulupolku). Näissä tapahtumissa oli eniten järjestämistä ja niihin osallistui kaikkein eniten lapsia ja palvelutalon asukkaita. Jokainen päiväkodin ryhmä kävi palvelutalolla vierailulla oman ryhmän kesken ja sen lisäksi isoihin tapahtumiin osallistuttiin koko päiväkodin voimin.

Ihan jokaista tapahtumaa, joka oli ajateltu järjestettävän, ei pystytty vuoden aikana toteuttamaan. Elokuulle oli vuosikelloon suunniteltu sadonkorjuutapahtuma, se ei toteutunut vuonna 2014, vaikka useampana vuonna aikaisemmin sellainen on järjestetty. Myöskään kesäkuisia puutarhatapaamisia ei järjestetty. Joulukuun suunniteltiin piparien leipomistalkoita palvelutalon asukkaiden ja päiväkodin pienten ryhmän kesken, tämä tapahtuma jouduttiin viime hetkellä peruuttamaan sairastumisten takia. Päiväkodissa järjestettiin joka perjantai lauluhetki, mutta palvelutalon asukkaita ei paikalle tainnut päästä.

Päiväkodin ja palvelutalon yhteistyö vaatii henkilökunnalta molemmissa taloissa jonkin verran resursseja. Yhteistyö sujuu sitä paremmin, mitä selvemmat pelisäännöt on olemassa. Päiväkoti Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon välisessä yhteistyössä on alusta asti ollut niin, että yhteisessä toiminnassakin molemmat huolehtivat ensisijaisesti omista asiakkaistaan. Tietysti autetaan puolin ja toisin, mutta vastuu asiakkaasta on omalla henkilökunnalla. Vaikka yhteistyö vaatiikin järjestävältä henkilökunnalta resursseja, tuli haastatteluissa kuitenkin selvästi ilmi se, kuinka henkilökuntakin on huomannut sen, miten paljon toiminta

antaa asiakkaille. Asiakkaiden virkistynyt ja iloinen mieli, onkin oiva kannuste tehdä yhteistyötä vaikka se välillä tuntuisi raskaaltakin.

Kaikki toiminnan kustannukset on myös pyritty aina jakamaan, yhdessä sovitun kaavan mukaan. Molemmilla taloilla on pienet määrärahat, mutta molemmilla kuitenkin on ainakin vielä rahoja, joiden käytöstä saa talo itse päättää aivan täysin. Vuonna 2014 Hembölen -kotieläinpihan kustannukset jaettiin tasan molempien talojen kesken. Kesäjuhlassa palvelutalo tarjosi koko porukalle puistopellejen esiintymisen, mutta molemmat talot kustansivat omasta budjeteistaan omien asiakkaidensa makkarat ja juomat.

Haastatteluista nousi selvästi esille se, miten palvelutalon asukkaiden kunto on heikentynyt yhteistyövuosien varrella. Haastatteluissa palvelutalon ohjaaja kertoi palvelutalon henkilökunnan arvostavan sitä, miten paljon toimintaa järjestetään palvelutalon ehdoilla. Lähes kaikki yhteinen toiminta tapahtuu palvelutalon tiloissa. Päiväkodin lapsilla on terveet jalat ja he juoksevat mielellään pihan poikki. Palvelutalon asukkaiden kuljettaminen pihan toiselle puolelle vaatii paljon enemmän työtä henkilökunnalta.

Palvelutalolle muutetaan nykyisin yhä vanhempina ja huonokuntoisempina. Tämä saattaa aiheuttaa muutoksia yhteistyöhön. Jonkun verran muutoksia on jo näkyvissä. Viimevuotisella joulupolulla oli palvelutalon asukkaita mukana vähemmän kuin koskaan ennen. Haastatteluissa palvelutalon ohjaaja jo miettikin, että miten joulupolkua voisi muuttaa niin, että useampi palvelutalon asukas pääsisi mukaan. Talven kylmyys ja lumi aiheuttavat lisähaasteita talviselle yhteistoiminnalle. Viime vuoden joulupolun aikaan maa oli lumeton ja ilma plusasteinen, mutta silti kylmä tulee nopeasti kun liikkuminen on hankalaa. Joulupolkua voisikin tulevaisuudessa toteuttaa vaikka työpajamaisena toimintana, jossa palvelutalon eri tiloihin on sijoitettu erilaisia toimintoja. Lasten ja palvelutalon asukkaiden liikkuminen eri työpajoissa pitäisi kuitenkin organisoida niin, että kaikki kokevat olonsa turvalliseksi ja aikuiset pystyvät valvomaan tapahtumia.

Pidetyimpiä tapahtumia haastattelujen ja palautteen perusteella olivat ne tapahtumat, joissa yhdessä tehtiin jotakin. Sama havainto oli tehty myös UNESCON

(Bostrum ym. 1999, 4) sukupolvitoiminnan raportissa, jonka mukaan sukupolvi-
en välisen toiminnan pitäisi olla sellaista, että kaikki saavat olla aktiivisia toimi-
joita. Yhdessä tekemisen tapahtumia olivat Hembölen –kotieläinpihan vierailu,
vapaan leikin kerrat, pullan leipominen ja joulukortit. Näissä kaikissa tapahtu-
missa oli selkeä päämäärä, jota varten oli kokoonnuttu yhteen. Kuitenkin vaikka
tapaamisilla oli selkeä teema ja tavoite, oli itse tekeminen suhteellisen vapaa-
muotoista ja kiireetöntä. Kaikissa näissä tapahtumissa pääasia oli olla yhdessä
saman toiminnan äärellä. Oma tulokseni on yhteneväinen Saarenheimon (2013)
tutkimuksen kanssa, jossa hän tuli siihen tulokseen että Päiväkotien ja vanhus-
ten asumispalveluyksiköiden välisessä yhteistyössä yhdessä oleminenkin on jo
palkitsevaa kaikille, ilman sen kummempaa tekemistäkään. (Saarenheimo
2013, 57) Kaikissa päiväkoti Mustikan ja Itäkeskuksen palvelutalon yhteistyöta-
pahtumissa toimintaan sai osallistua omien voimavarojensa ja innostuksensa
mukaan, mutta jokaisella kerralla oli myös mahdollista seurata sivusta mitä
muut tekevät.

Laulujen ja lorujen käyttö yhteistyötoiminnassa oli selvästi toivottua. Useam-
paan tykättyyn tapahtumaan liittyivät laulut tai lorut. Yhdessä laulaminen pää-
see oikein vauhtiinsa, mikäli kaikki osallistujat osaavat samoja lauluja ja loruja.
Palvelutalon asukkaiden toimintakyky ei enää mahdollista asukkaiden saapu-
mista päiväkodin lauluhetkille. Joskus voisikin kokeilla yhteistä lauluhetkeä pal-
velutalon ruokasalissa tai kesäaikaan pihalla. Lauluhetki toteutettaisiin samalla
kaavalla kuin päiväkodin perjantain lauluhetki, mutta läsnä olisi vähän enem-
män osallistujia.

Päiväkodissa pidetään välillä myös ryhmien omia lauluhetkiä / muskareita, jol-
loin lapset pääsevät osallistumaan soittamiseen ja leikkeihin enemmän kuin
koko talon lauluhetkillä. Yhden ryhmän lauluhetken tai muskarin siirtäminen pal-
velutalon puolelle on myöskin helpompaa kuin koko talon lauluhetken. Yksi pal-
velutalon asukas olikin ehdottanut yhteisiä laulutuokioita kahvikupin äärellä.
Tämän kaltaisessa toiminnassa yhdistyisivät kiireetön yhdessäolo sekä yhdessä
tekeminen. Laulutuokiot avaavat palvelutalon asukkaille mahdollisuuden muis-
tella oman lapsuutensa lastenlauluja ja nykyajan lapsille tilaisuudet tarjoavat

ehkä lastenlauluja, joita he eivät ole aiemmin laulaneet. Yhteistä laulu- ja kahviteluhetkeä voisikin kokeilla tulevaisuudessa.

Toinen selkeä palautteesta noussut ajatus tulevalle toiminnalle olivat kesäajan ulkoilut. Molemmissa taloissa oli pohdittu, miten kesäaikana voitaisiin viettää yhdessä aikaa ulkona. Kesällä kun ilma on lämmin, ovat molempien talojen väki paljon enemmän ulkona toimimassa. Kesäisissä ulkoiluissa olisi mahdollista toteuttaa vapaata olemista, jota oli toivottu paljon. Kesäiset ulkoilut olisivat Suomen (2003) kuvauksen mukaisia sukupolvien välisiä luonnollisia kohtaamispaikkoja yhteisen ulkoilun merkeissä. Vapaan olemisen ohessa aktiivisemmat voisivat pelata pihapelejä yhdessä. Tämän kaltainen toiminta tarjoaisi mahdollisuuksia istua ”sikin sokin” kuka missäkin paikassa, jolloin vieruskavereiden välille mahdollisesti syntyy vuorovaikutusta luonnostaan.

Palautteista nousi selvästi esille se, miten pienellä porukalla tekeminen on usein antoisampaa kuin suurella porukalla. Pienryhmätoimintaa kannattaisikin suosia myös palvelutalon ja päiväkodin välisessä yhteistyössä. Usein päiväkodin puolella ainakin ajatellaan, että olisi hyvä jos kaikki lapset pääsisivät osallistumaan. Olisiko kuitenkin parempi osallistua vuoden aikana yksi tai kaksi kertaa vähemmän, pienemmässä ryhmässä, jossa osallisuus toimintaan todennäköisesti olisi suurempi kuin isossa ryhmässä. Pienryhmätoiminnan organisointi vain vaatii aikuisilta enemmän resursseja. Ehdottomasti kuitenkin kokeilemisen arvoinen asia.

Pidetyimpien tapahtumien joukossa olivat satunäyttelyt, joihin myös pätee kii-reettämyys ja vapaamuotoisuus. Näyttelyä voi tutkia kaikessa rauhassa oman mielen mukaan kuukauden ajan. Näyttelyä ripustettaessa olikin tullut esille, miten joku nautti sadun päivässä. Erityisesti lapset viehättyivät taidenäyttelystä. Näyttelyissä lapsia viehätti eniten se, että he saivat oman työnsä esille seinälle ”oikeaan” taidenäyttelyyn. Palvelutalon puolella taas näyttelyt toivat piristystä seinille ja tarjosivat pieniä nautiskeluhetkiä matkalla ruokasaliin. Aiemmin on jo saatu selville (Routasalo ym 2013), että taide vanhusten hoitolaitoksissa hyödyntää sekä vanhuksia että työntekijöitä. Taiteen ja kulttuurin olisi kuitenkin oltava sellaista, joka sisältää vanhuksille tunnistettavia elementtejä ja innostaa

heitä muisteluun. Mielenkiintoista olisikin toteuttaa yhteisnäyttely lasten ja palvelutalon asukkaiden kesken. Näyttely voisi olla taidenäyttely, jonka työt on toteutettu yhteisissä työpajoissa. Tai työt toteutettaisiin erikseen, mutta saman teeman sisältä.

Yksi lapsiryhmistä toivoi kuuntelua ja satuja palvelutalon yhteistyössä. Asukkaiden ja lasten kanssa voisikin kokeilla sadutus -menetelmää. Sadutusta voisi toteuttaa erillisissä ryhmissä vaikka samasta kuvasta tai teemasta. Yhteisen sadutustuokion luulen vaativan pidemmän säännöllisen vuorovaikutuksen ja kiinteän ryhmän, jotta lapset ja palvelutalon asukkaat lähtevät kertomaan yhteistä satua. Toki otollisessa ympäristössä, sopivan teeman innoittamana ja kemioiden osuessa yhteen, vain muutaman ihmisen kesken lapset ja palvelutalon asukkaat saattaisivat lähteä tekemään satua ilman suurempia ennakkolämmitelyjäkin. Vähintäänkin voisi kokeilla yhteisiä lukutuokioita, joissa joko päiväkodin aikuinen tai palvelutalon asukkaat lukevat lapsille. Mikäli sadunlukijana on päiväkodin aikuinen, voisi hän joku kerta lopettaa sadun yhtäkkiä kesken, jolloin lapset ja palvelutalon asukkaat voisivat yhdessä keksiä sadulle uuden lopun.

Yhteinen joulukorttiaskartelutuokio oli onnistunut tapahtuma. Lapset nauttivat askartelusta ja palvelutalon asukkaat olivat nauttineet lasten seurasta ja osa oli innostunut askartelemaankin. Joulukorttipajassa toteutui Ukkonen-Mikkolan (2011A) tutkimuksessaan kuvaus, siitä miten saman pöydän ääressä istuminen edesauttoi vuorovaikutuksen syntymistä. Haastattelussa palvelutalon ohjaaja kertoi, miten he olivat joutuneet lopettamaan palvelutalon puolella aiemmin toimineet kädentaitoryhmät, sillä asukkaiden toimintakyky ei enää riitä itsenäiseen kädentaitojen tekemiseen / askarteluun. Yhteisiä askartelutapaamisia voisikin järjestää päiväkodin ja palvelutalon välillä enemmänkin. Palvelutalon asukkaat voisivat katsella kun lapset askartelevat ja mahdollisesti avustaa heitä askarteiluissa sanallisesti. Joku asukas saattaisi innostua kokeilemaan askartelua itsekin, kun seura innostaisi tarttumaan toimeen.

9 ARVIOINTI

Tämän kehittämishankkeen tekeminen on ollut mielenkiintoinen matka. Matkan alussa olin täysin varma siitä, etten koskaan pääsisi matkaa loppuun asti. Etten vain millään pystyisi vetämään hanketta päätökseen asti. Tässä sitä kuitenkin ollaan, olen kirjoittamassa arviointia hankkeelleni, joka on jo tullut päätökseen.

Työtä aloittaessani tuntui, että aikaa työn tekemiseen on vielä vaikka kuinka paljon. Kevät 2015 tuntui silloin (vuoden 2013 lopussa) kovin kaukaiselta ajatukselta. Hanke oli kuitenkin käynnistettävä. Hankkeen käynnistämisen ja alkuvalmistelujen koen olleen puutteellisia omassa hankkeessani. Olisi jo alussa kannattanut miettiä tarkemmin, millaisen hankkeen haluan rakentaa ja millaisista osista. Olen oikein tyytyväinen lopputulokseeni, tälläkin tavalla, mutta matka tähän olisi voinut olla helpompikin.

Parempien alkuvalmistelujen myötä olisi ollut helpompi suunnata omaa toimintaansa oikean suuntaan koko vuoden 2014 ajan. Havainnointia tapahtumissa suoritin vuoden alusta asti, ajatuksissani oli koko ajan, että saattaisin tarvita niitä tietoja vielä. Kirjasin kuitenkin havaintoja ylös aivan liian vähän. Työtä kirjoittaessani olisi kaivannut pieniä havaintoja, että montako palvelutalon asukasta ovella oli vastassa? Tai moniko asukas hymyili, kun toimintamme loppui? Kaikki tällaiset havainnot jäivät kirjaamatta, kuten aiemminkin kirjoitin, osa niistä jäi huomaamattakin, sillä jokaisessa tilanteessa olin lasteni kanssa.

Mikäli nyt aloittaisin hankkeeni uudelleen, keräisin lapsiltani järjestelmällistä palautetta alusta saakka. Jokaisen tapahtuman jälkeen, olisi voinut jutella jonkun sanan edes muutaman lapsen kanssa, ja kirjata ne muistiin. Olen kuitenkin tyytyväinen, että loppuvuodesta aloitin keräämään palautetta lapsiltakin järjestelmällisemmin.

Lapsihaastattelut olivat mielenkiintoisia toteuttaa. Vaikka olen ollut päiväkodissa töissä lähes 10 vuotta, en ollut koskaan kokeillut haastatella useampaa lasta kerralla noin järjestelmällisesti. Haastattelujen jälkeen jäin pohtimaan, että millainen lopputulos lasten haastatteluilla olisi ollut, jos olisin vienyt lapset haastat-

teluja varten palvelutalolle. Silloin olisimme olleet ympäristössä, jossa yhteistyötä konkreettisesti useimmiten tehdään. Olisivatko lapset silloin kertoneet enemmän muistikuviaan tapahtumista? Toisaalta palvelutalo on lapsille vieraampi ympäristö, kuin päiväkodin pienryhmähuone. Ehkä lapset olisivat silti olleet yhtä vaitonaisia, kuin mitä he nyt toisessa haastattelussa olivat.

Todella iloinen olen myös siitä miten, molemmissa taloissa hanke otettiin tyytyväisenä vastaan. Erityisesti palvelutalon puolella oltiin joka kerta valmiita kaikkeen mitä toivoin tai pyysin. Tämän hankkeen kautta toivon yhteistyömme vielä lujittuvan. Koen, että hankkeen tuloksissa on useita yhteistyömuotoja, joita kannattaisi kokeilla käytännössä.

Mitä pidemmälle hanke eteni, sitä mielenkiintoisemmalta sen tekeminen minusta tuntui. Olen iloinen, että valitsin juuri tämän aiheen niistä kaikista joita alussa pohdin. Hankkeen myötä olen oppinut valtavasti vanhustenhuollosta, ja siitä millaista arkea palvelutalossa vietetään. Olen myös oppinut miten paljon sukupolvien välisellä toiminnalla voi olla merkitystä sekä lapsille että iäkkäille ihmisille. Vaikka tulevaisuudessa jättäisin Mustikan ja sitä myötä yhteistyön palvelutalon kanssa, en ikinä tule unohtamaan sitä.

LÄHTEET

Aarnos, E. 2007. Kouluun lasta tutkimaan: havainnointi, haastattelu ja dokumentit. Teoksessa: Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus

Alila, K. & Kronqvist E-L. 2007. Varhaiskasvatus vuoteen 2020. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Stakes selvityksiä 2007:72. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö

Andreev, T. & Salomaa, V. 2005. Kokemista ja kuvitusta – luovat ja toiminnalliset menetelmät vanhustyössä. Teoksessa: Noppari, E. & Koistinen, P. (toim.) 2005. Laatua vanhustyöhön. Helsinki: Tammi

Backman, K., Paasivaara, L. & Voitolainen, P. 2002. Ikäihmisiä kunnioittava kohtaaminen. Teoksessa: Voutilainen, P., Vaarama, M., Backman, K., Paasivaara, L., Eloniemi-Sulkava, U. & Finne-Soveri, H. 2002. Ikäihmisten hyvä hoito ja palvelu. Opas laatuun. Stakes oppaita 49. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino

Bostrum, A-K., Hatton-Yeo, A., Ohsako, T. & Sawano, Y. 1999. A general assessment of IP initiatives in the countries involved. Teoksessa: Hatton-Yeo, A. & Ohsako, T. (toim.) 1999. Intergenerational programmes: public policy and research implications an international perspective. The UNESCO Institute for Education

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa: Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus

Haapamäki, J., Kaipio, K., Keskinen, S., Uusitalo, I. & Kuoksa, M. 2000. Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusympäristönä. Helsinki: Tammi

Hatton-Yeo, A., Klerq, J., Ohsako, T. & Newman, S. 1999. Public policy and research recommendations: an international perspective. Teoksessa: Hatton-Yeo, A. & Ohsako, T. (toim.) 1999. Intergenerational programmes: public policy and research implications an international perspective. The UNESCO Institute for Education

Heikkilä, M., Välimäki, A-L. & Ihalainen S-L. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes, oppaita: 56.

Helenius, A. & Mäntynen, P. 2002. Leikin aakkoset. Teoksessa: Helenius, A., Karila, K., Munter, H., Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H. 2002. Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY

Helsingin tila ja kehitys 2013. Helsingin kaupunki tietokeskus. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus

Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma. 2007. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Lasten päivähoito. Oppaita ja työkirjoja 2007:2.

Hirsjärvi, S. & Hurme H. 1988. Teemahaastattelu. Helsinki. Yliopistopaino

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

- Ikääntyneiden palveluopas. 2015 Itäinen Helsinki. Sosiaali- ja terveysvirasto. Helsingin kaupunki.
- Jacobsen, J. K. 1993. Intervju. Konsten att lysnsna och fråga. Lund: Studentlitteratur
- Jokinen, K. & Saaristo, K. 2002. Suomalainen yhteiskunta. Juva: WSOY
- Jyrkämä, J. 2001. Vanheneminen ja vanhuus. Teoksessa: Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.). 2014. Lapsuudesta vanhuuteen iän sosiologiaa. Tampere: Vastapaino
- Jyrkämä, J. 2014. Aika tutkimuksessa ja elämänculussa. Teoksessa: Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.). 2014. Lapsuudesta vanhuuteen iän sosiologiaa. Tampere: Vastapaino
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus
- Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvatustajille. Jyväskylä: PS-kustannus
- Kyrönlampi, T. 2011. Päiväkodin arki lapsen kokemana. Teoksessa: Alila, K. & Parrila, S. 2011. Lapsen arki ja vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa, katsaus varhaiskasvatuksen väitöskirjoihin vuosilta 2006-2010. Oulu: Ediva
- Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi. 2013. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:11. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Lehtinen, A-R. 2009. Lasten toiminta, toimintaresurssit ja toimijuus päiväkotiympäristössä. Teoksessa: Alanen, L. & Karila, K. (toim.). 2009. Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Tampere: Vastapaino
- Leppänen, M. 2014. YHDESSÄ Toiminnallinen projekti vanhusten ja lasten välisen vuorovaikutuksen tukemiseen. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Kokkola-Pietarsaari: Centria ammattikorkeakoulu
- LOS. Lasten oikeuksien sopimus. Unicef.
https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf
- Marin, M. 2014. Tarkastelukulmia ikään ja ikääntymiseen. Teoksessa: Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.) 2014. Lapsuudesta vanhuuteen iän sosiologiaa. Tampere: Vastapaino
- Mikkola, A. 2005. Ympäristö vanhuksen hoitajana. Teoksessa: Noppari, E. & Koistinen, P. (toim.) 2005. Laatua vanhustyöhön. Helsinki: Tammi
- Neffling, S. & Orava, J. 2013. Sukupolvien välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen leikin avulla. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Vantaa: Laurea-ammattikorkeakoulu
- Rantamaa, P. 2001. Ikä ja sen merkitykset. Teoksessa: Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.) 2014. Lapsuudesta vanhuuteen iän sosiologiaa. Tampere: Vastapaino
- Raijas, A. 2011. Arjen hyvinvointi. Teoksessa: Saari, J. 2011. Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus
- Routasalo, P., Toivonen, H. & Rautiainen, M. (toim.). 2013. Hyvä arki vanhukselle. Voimavarojen aktivoiminen taidelähtöisillä menetelmillä. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 154. Turku: Turun ammattikorkeakoulu
- Ruoppila, I., Kotilainen, R. & Vasikkaniemi, T. 1999. Lasten ja ikäihmisten vuorovaikutuksen vaikutukset 4-6-vuotiaiden lasten ikäasenteisiin ja kehitykseen sekä ikäihmisten kokemaan toimintakykyyn. Teoksessa: Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinon, J., Niiranen, P. & Ojala, M. 1999. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: ATENA kustannus

Saarenheimo, M. (toim.). 2013. Neljän polven treffit. Ikäpolvitoiminnan opas. Vanhustyön keskusliitto – Centralförbundet för de gamlas väl ry

Saarenheimo, M., Pietilä, M., Maunuaho, S., Tiihonen, A. & Pohjolainen, P. 2014. Ikäpolvien taju. Elämänkulku ja ikäpolvet muuttuvassa maailmassa. Helsinki: Vanhustyön keskusliitto – Centralförbundet för de gamlas väl ry

Salonen, K. 2011. Sosiaalinen näkökulma vanhuudessa. Teoksessa: Kotiranta, T., Niemi, P. & Haaki, R. 2011. Sosiaalisen toiminnan perusta. Helsinki: Gaudeamus

Suomi, A. 2003. Sukupolvi- ja perhetyö. Teoksessa: Marin, M. & Hakonen, S. (toim.) 2003. Seniori- ja vanhustyö arjen kulttuurissa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tiikkainen, P. 2013. Sosiaalinen toimintakyky. Teoksessa: Heikkinen, E., Jyrkämä, J. & Rantanen, T. (toim.) 2013. Gerontologia. Helsinki: Duodecim

Ukkonen-Mikkola, T. 2011A. Sukupolvien kohtaamisia lasten ja vanhusten yhteisessä palvelukeskuksessa. Akateeminen väitöskirja. Kasvatustieteiden yksikkö. Tampere: Tampereen yliopistopaino

Ukkonen-Mikkola, T. 2011B. Lasten ja vanhusten yhteisen palvelukeskuksen arki. Teoksessa: Alila, K. & Parrila, S. (toim.) 2011. Lapsen arki ja vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa. Katsaus varhaiskasvatuksen väitöskirjoihin vuosilta 2006-2010. Oulu: Ediva

Valtioneuvoston periaatepäätös. 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Helsinki

Vikström, J. 2004. Vanhuus arvona yhteiskunnassamme. Teoksessa: Kankare, H. & Lintula, H. (toim.). 2004. Vanhuksen äänen kuuleminen. Helsinki: Tammi

Vilka, H. 2007. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi

Sähköiset lähteet:

Helsingin kaupunki, päiväkotihoido. Viitattu 3.4.2015.
<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/paivahoito-ja-koulutus/paivahoito/paivakotihoido/>

Helsingin varhaiskasvatusviraston toimintakertomus 2013. Viitattu 3.4.2015.
http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/a36b1e17-53e8-41cf-8761-65fbb9efaa2f/toimintakertomus_2013_hyv%C3%A4ksytty.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=a36b1e17-53e8-41cf-8761-65fbb9efaa2f

Itäkeskuksen palvelutalo. Viitattu 3.4.2015 <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/ikaantuvien-palvelut/asumispalvelut/ita/itakeskus/>

Palvelutalot. Helsinki. Helsingin kaupungin palvelutalot. Viitattu 3.4.2015
<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/ikaantuvien-palvelut/asumispalvelut/>

Päiväkotit Mustikka. Viitattu 3.4.2015. <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/paivahoito-ja-koulutus/paivahoito/paivakotihoido/paivakodit/paivakoti-mustikka>

STM. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu: 3.4. 2015.
http://www.stm.fi/vireilla/lainsaadantohankkeet/sosiaali_ja_terveydenhuolto/ikaantyneet

THL. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos varhaiskasvatus. Viitattu 3.4.2015
<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatustalot>

Unicef. Viitattu 2.4.2015. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus/>

Varhaiskasvatusvirasto. Viitattu 2.4.2015. <http://www.hel.fi/hki/Vaka/fi/Etusivu>

Muut lähteet:

Heidi Lehtinen, haastattelu 25.2.2015